

DRUŽBOSLOVJE IN NARAVOSLOVJE

Izobraževalni programi nižjega
poklicnega izobraževanja

Izobraževalni programi nižjega
poklicnega izobraževanja s
slovenskim učnim jezikom na
narodno mešanem območju
slovenske Istre

Prilagojeni izobraževalni programi z
enakovrednim izobrazbenim
standardom

KATALOG ZNANJ

IME PREDMETA: družboslovje in naravoslovje

248 ur

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

za družboslovje: Jožica Gramc, Zavod RS za šolstvo; dr. Mojca Ilc Klun, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta; dr. Gregor Antoličič, ZRC SAZU; Vesna Robnik, Šolski center Slovenj Gradec, Srednja šola Slovenj Gradec in Muta; Renato Flis, Srednja šola za oblikovanje Maribor; Mojca Ogorelc, Strokovno izobraževalni center Brežice; Suzana Košir, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta;

za naravoslovje: Bernardka Moravec, Zavod RS za šolstvo; Vlasta Čukur, Šolski center Velenje; Alenka Mavrič Čefarin, Biotehniška šola, Šolski center Nova Gorica; Martina Ravnak, Šolski center Velenje; dr. Miha Slapničar, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; dr. Katarina Susman, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; dr. Iztok Tomažič, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta; Tanja Bervar, OŠ Brežice; dr. Iztok Devetak, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; Monika Jelenc, OŠ Miška Kranjca Ljubljana; Sonja Najman Vedenik, OŠ Frana Albrehta Kamnik; Margareta Obrovnik Hlačar, OŠ Zreče; dr. Barbara Rovšek, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; dr. Gregor Torkar, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; Natalija Turičnik Kleč, OŠ Mihe Pintarja Toleda Velenje; dr. Tatjana Vidic, OŠ Janeza Puharja Kranj - Center.

JEZIKOVNI PREGLED: Mira Turk Škraba

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/katalogi_znanja/2026/kz-druzboslovje-in-naravoslovje-npi.pdf

CIP

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [236947459](https://cobiss.si)

ISBN 978-961-03-0905-5 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je na svoji 210. seji, dne 21. 3. 2025 določil Katalog znanj Družboslovje in naravoslovje za izobraževalni program nižjega poklicnega izobraževanja.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:

Obvezno

Izbirno

Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta doluptur volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti conmihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

Številka strani,
program izobraževanja,
predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

- Dijak
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.
 - Ilillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.
 - Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
 - Ut fuga. Nemperum fuga.**
 - Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
 - Omnim ut doluptur, quam consequi.
 - Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.*
 - Ilillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.*
 - Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
 - Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikalne usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

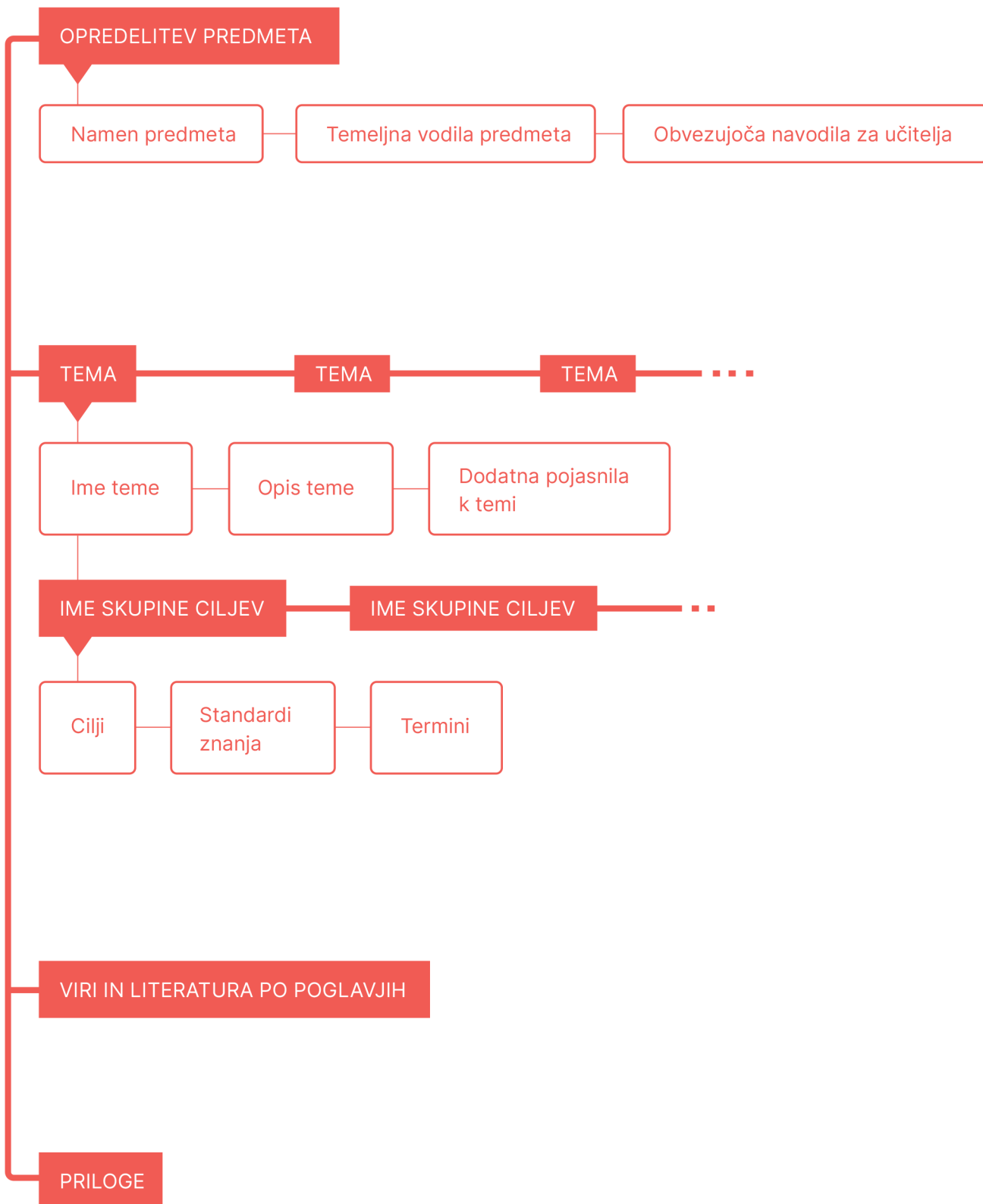
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA KATALOGA ZNANJ

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA.....	10	Lastnosti snovi.....	44
Namen predmeta.....	10	Viri snovi so v okolju.....	46
Temeljna vodila predmeta	10	OD CELICE DO ORGANIZMA.....	48
Obvezujoča navodila za učitelje	11	Organizmi so zgrajeni iz ene ali več celic, ki izmenjujejo energijo in snovi z okoljem	48
TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA.....	12	Spremembe snovi so del našega vsakdana	50
DRUŽBOSLOVJE.....	13	ORGANIZMI SO DEL EKOSISTEMA	51
RAZNOLIKOST POKRAJIN IN SLOVENIJE	14	Vsi organizmi, ki živijo na določenem območju in se povezujejo z neživim okoljem, tvorijo ekosistem	51
Spoznavanje pokrajine	14	Dejavniki v okolju in merjenje	53
Slovenija in njen položaj v Evropski uniji	16	Kroženje snovi in pretvorbe energije....	54
IZZIVI SODOBNEGA SVETA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ	18	Za obstoj življenja in pogon strojev ter naprav je nujno potrebna energija	55
Sodobni geografski izzivi	19	DELOVANJE ČLOVEŠKEGA ORGANIZMA IN OHRANJANJE ZDRAVJA	56
Degradacija prostora in okolja ter trajnostni razvoj	21	Človeško telo deluje usklajeno	56
GEOGRAFSKO RAZISKOVANJE	22	Skrb za zdravje in dobro počutje, tudi na delovnem mestu oz. v poklicu.....	59
Branje zemljevidov in geografsko raziskovanje.....	23	ČLOVEK S SVOJIM DELOVANJEM VPLIVA NA EKOSISTEME	61
OD ZGODBE K ZGODOVINI	24	Človeštvo za življenje potrebuje vedno več energije in virov, kar vpliva na degradacijo okolja	61
Od zgodbe k zgodovini	24	Snovi v okolju vplivajo na organizme in njihovo življenje	63
SLOVENCİ IN SVET DO 20. STOLETJA	26	VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH	64
Slovenci in svet do 20. stoletja.....	26	Opredelitev predmeta.....	64
SLOVENCİ IN SVET V 20. STOLETJU.....	28	Raznolikost pokrajin in Slovenije	67
Slovenci in svet v 20. stoletju	28	SPOZNAVANJE POKRAJINE	67
SLOVENIJA – SAMOSTOJNA DRŽAVA	31	SLOVENIJA IN NJEN POLOŽAJ V EVROPSKI UNIJI	67
Slovenija – samostojna država	31	Izzivi sodobnega sveta in trajnostni razvoj	68
ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI.....	33	SODOBNI GEOGRAFSKI IZZIVI	68
Socializacija od otroštva do starosti	33	DEGRADACIJA PROSTORA IN OKOLJA TER TRAJNOSTNI RAZVOJ	69
Vloga družine, medijev in religije.....	35	Geografsko raziskovanje	70
POVEZANOST IN RAZLIČNOST PRI SOBIVANJU	37		
Družbena stratifikacija in neenakosti v sodobnih družbah	37		
Kultura sobivanja	39		
DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE.....	40		
Družba in demokratično sodelovanje	41		
NARAVOSLOVJE.....	43		
SVET GRADIJO SNOVI	44		

BRANJE ZEMLJEVIDOV IN GEOGRAFSKO RAZISKOVANJE.....	70	Delovanje človeškega organizma in ohranjanje zdravja	78
Od zgodbe k zgodovini	70	SKRB ZA ZDRAVJE IN DOBRO POČUTJE, TUDI NA DELOVNEM MESTU OZ. V POKLICU	78
OD ZGODBE K ZGODOVINI	70		
Slovenci in svet do 20. stoletja.....	71	PRILOGE	79
SLOVENCI IN SVET DO 20. STOLETJA	71	Priloge po poglavjih.....	79
Slovenci in svet v 20. stoletju.....	71	SVET GRADIJO SNOVI	79
SLOVENCI IN SVET V 20. STOLETJU	71		
SLOVENIJA – SAMOSTOJNA DRŽAVA..	73		
SLOVENIJA – SAMOSTOJNA DRŽAVA	73		
Življenje v skupnosti	73		
SOCIALIZACIJA OD OTROŠTVA DO STAROSTI	73		
VLOGA DRUŽINE, MEDIJEV IN RELIGIJE	74		
Povezanost in različnost pri sobivanju ..	75		
DRUŽBENA STRATIFIKACIJA IN NEENAKOSTI V SODOBNIH DRUŽBAH	75		
KULTURA SOBIVANJA	75		
Družba in demokratično sodelovanje....	76		
DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE.....	76		
Svet gradijo snovi	77		
LASTNOSTI SNOVI.....	77		
VIRI SNOVI SO V OKOLJU	77		
Od celice do organizma	77		
ORGANIZMI SO ZGRAJENI IZ ENE ALI VEČ CELIC, KI IZMENJUJEJO ENERGIJO IN SNOVI Z OKOLJEM.....	77		
SPREMEMBE SNOVI SO DEL NAŠEGA VSAKDANA	77		
Organizmi so del ekosistema	78		
VSI ORGANIZMI, KI ŽIVIJO NA DOLOČENEM OBMOČJU IN SE POVEZUJEJO Z NEŽIVIM OKOLJEM, TVORIJO EKOSISTEM	78		

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Predmet družboslovje in naravoslovje v nižjem poklicnem izobraževanju dijakom omogoča pridobitev temeljnih znanj iz geografije, zgodovine, sociologije, biologije, kemije in fizike. Ta znanja so ključna za razumevanje sveta, splošno razgledanost in nadaljnjo uporabo v strokovnih predmetih.

Cilji predmeta vključujejo razvoj kritičnega mišljenja, raziskovalne radovednosti ter socialnih in miselnih veščin, potrebnih za razumevanje odnosov med človekom, naravo in družbo. Poudarek je na povezovanju splošnih vsebin s strokovnimi moduli, kar omogoča dijakom celostno razumevanje in krepitev poklicnih kompetenc.

Učne vsebine prilagajamo potrebam dijakov in bodočim poklicem. Ob konkretnih primerih in aktualnih vsebinah predmet spodbuja povezovanje teorije z vsakdanjim življenjem in poklicno prakso ter utrjuje odgovoren odnos do okolja, kulturne dediščine in skupnosti.

Posebna pozornost je namenjena vzgojnim vidikom, osebni rasti ter vključevanju dijakov z učnimi težavami in nadarjenih. Z uporabo individualizacije, diferenciacije in medpredmetnega povezovanja učni proces spodbuja vseživljenjsko učenje ter pripravlja dijake na uspešno vključevanje v družbo in poklicno življenje.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Ključno vodilo pri pouku je učenje iz življenja za življenje. Pri tem upoštevamo zmožnosti dijakov, njihovo predznanje in zaznavne sposobnosti. Uporabljamo inkluzivne pedagoške pristope (diferenciacija, individualizacija, personalizacija), ki omogočajo prilagodljivo, varno in vključujoče učno okolje.

Zapisano sosledje tem v katalogu znanj ne določa vrstnega reda obravnave. Učitelj naj teme obravnava skladno z izvedbenim kurikulumom ter glede na lastno strokovno presojo.

Poučevanje temelji na aktivni vlogi dijakov, povezovanju deklarativnega, procesnega in odnosnega znanja ter vključevanju smiselnih medpredmetnih povezav. Dijaki pridobivajo izkušnje iz resničnega delovnega okolja, kar omogoča celostno razumevanje tem.

Dijaki v okviru predmeta družboslovje in naravoslovje razvijajo odgovoren odnos do okolja in

živih bitij. Pouk spodbuja razumevanje trajnostnega razvoja, ohranjanja naravnih virov in kulturne dediščine. Pomembna sta tudi slovenska identiteta in spoštovanje različnih kultur.

Učitelj spodbuja raziskovalne, komunikacijske in socialne veščine, kar omogoča dijakom razvoj funkcionalnih znanj, pozitivne samopodobe ter poklicnih spretnosti. Pouk povezuje znanje z različnih področij, dijaki pa prepoznajo svojo vlogo v družbenem dogajanju in reševanju izzivov. Z organizacijo strokovnih ekskurzij dijaki pridobijo neposredno izkušnjo in širše medpredmetno povezovanje med splošnimi in strokovnimi predmeti.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Obvezni del kataloga znanj obsega deset družboslovnih (153 ur) in pet naravoslovnih tem (92 ur). Izbirni cilji omogočajo prilagoditev vsebin posameznemu programu šole in bodočemu poklicu dijakov.

Pouk naravoslovja v nižjem poklicnem izobraževanju naj poteka v specializirani učilnici oz. učilnici, ki omogoča dijakom izvedbo samostojnega eksperimentalnega dela. Najmanj 20 odstotkov ur naravoslovja naj temelji na aktivnih oblikah dela, s poudarkom na eksperimentalno-raziskovalnem pouku, v učilnici in na terenu. Pri izvajanju samostojnega eksperimentalnega dela dijakov in drugih oblikah samostojnega dela (npr. na terenu) dijake v skladu z normativi delimo v skupine; obvezna je navzočnost laboranta (v obsegu vsaj 5 ur). Za izvedbo eksperimentalnega in terenskega dela moramo zagotoviti opremo in pripomočke za opazovanje in raziskovanje ter prostor za njihovo shranjevanje.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

DRUŽBOSLOVJE

IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI NIŽJEGA POKLICNEGA IZOBRAŽEVANJA

RAZNOLIKOST POKRAJIN IN SLOVENIJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema *raznolikost pokrajin in Slovenije* obsega dve skupini ciljev: *spoznavanje pokrajine in Slovenija in njen položaj v Evropski uniji*. V okviru teme dijaki spoznajo naravno- in družbenogeografske sestavine pokrajine ter njihovo součinkovanje, izbrane družbenogeografske procese v Sloveniji, slovenske skupnosti v sosednjih državah in izseljenstvu, značilnosti gospodarstva Slovenije, vlogo Slovenije v gospodarskih, prometnih, političnih in kulturnih tokovih Evrope ter učinke svoje gospodarske dejavnosti na pokrajino in družbo.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dijakom daje temeljno zavedanje, da se vse sestavine v pokrajini medsebojno prepletajo in součinkujejo, kar jih vodi do zmožnosti premišljenega ravnanja v prostoru in vrednotenja posegov v prostor ter obenem do razumevanja posledic lastnih dejanj.

Geografija dijake utrjuje v zavedanju, da je zelo pomembno, kaj počnemo v pokrajini in kako oz. kako posegamo vanjo, da bodo njihova oz. naša dejanja povzročala čim manj škode in čim več dobrega tako v lokalnem, regionalnem kot globalnem prostoru. Geografija dijakom omogoča razumevanje kompleksnosti sveta, razvijanje kritičnega mišljenja in pridobivanje praktičnih veščin.

Učitelj lahko dijakom predstavi svoje fotografije, na katerih so tipični primeri reliefnih oblik.

SPOZNAVANJE POKRAJINE

CILJI

Dijak:

○: razume, da je geografija znanost, ki proučuje pokrajino;

SC (1.1.1.1 | 1.1.2.2 | 1.1.2.1)

○: se zaveda naravnih in družbenih sestavin pokrajine ter njihovega medsebojnega součinkovanja;

SC (1.1.2.1 | 1.1.2.2 | 2.1.3.1 | 2.2.3.1)

○: prepoznavna značilnosti domače pokrajine in jih primerja z značilnostmi izbranih pokrajin.

SC (2.1.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» s pomočjo slikovnega gradiva in domače pokrajine našteje in opiše glavne sestavine pokrajine ter sklepa o njihovi soodvisnosti;

» ob opazovanju slikovnega gradiva dveh pokrajin našteje in opiše razlike med njima;

» s primerom pojasni, kako njegova poklicna dejavnost, za katero se izobražuje, vpliva na pokrajino.

TERMINI

○ geografija ○ geograf ○ pokrajina ○ naravne sestavine pokrajine ○ družbene sestavine pokrajine

SLOVENIJA IN NJEN POLOŽAJ V EVROPSKI UNIJI

CILJI

Dijak:

- : s pomočjo zemljevida spozna naravnogeografske enote Slovenije;
SC (1.1.2.1 | 1.1.2.2)
- : spozna glavne značilnosti posameznih naravnogeografskih pokrajin Slovenije;
SC (1.1.2.2 | 2.1.3.1)
- : ugotavlja medsebojno odvisnost naravnogeografskih in družbenogeografskih sestavin izbrane pokrajine v Sloveniji;
SC (1.1.2.2 | 1.1.2.1 | 2.1.3.1)
- : ugotavlja različne vplive gospodarstva na pokrajino in navede možnosti za razvoj posameznih gospodarskih panog;
SC (2.4.1.1 | 2.4.3.1 | 2.1.2.1)
- : spozna izbrane aktualne družbenogeografske procese v Sloveniji;
SC (3.3.2.1 | 3.3.4.1)
- I: *spozna vlogo Slovenije v gospodarskih, prometnih, političnih in kulturnih tokovih Evrope ter pomen prehodnosti meja znotraj Evropske unije;*
SC (1.1.4.1 | 1.2.5.1)
- : ob zemljevidu spozna območja, kjer so Slovenci opredeljeni kot narodna skupnost, ter spozna položaj slovenske narodne skupnosti in drugih narodov v Sloveniji.
SC (1.2.1.1 | 1.2.1.3 | 1.2.1.5)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » na zemljevidu pokaže in poimenuje Alpe, Dinarsko gorstvo, Panonsko nižino in Sredozemsko morje,
- » na zemljevidu pokaže in imenuje naravnogeografske pokrajine Slovenije in dve primerja med seboj,
- » razloži, kako naravne in družbene razmere vplivajo na dejavnost, za katero se izobražuje,
- » opiše dva izbrana družbenogeografska procesa v Sloveniji,
- » na zemljevidu Evrope pokaže in opiše lego Slovenije ter prednosti vključenosti Slovenije v Evropsko unijo,

» na zemljevidu pokaže in imenuje območja, kjer živi slovenska narodna skupnost v Italiji, Avstriji in na Madžarskem.

TERMINI

- Alpe ◦ Dinarsko gorstvo ◦ Panonska nižina ◦ Sredozemsko morje ◦ Alpske pokrajine
- Predalpske pokrajine ◦ Obsredozemske pokrajine ◦ Obpanonske pokrajine ◦ Dinarskokraške pokrajine
- gospodarstvo, ◦ gospodarska dejavnost ◦ selitve ◦ staranje ◦ Evropska unija
- narodna skupnost

IZZIVI SODOBNEGA SVETA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema *izzivi sodobnega sveta in trajnostni razvoj* obsega dve skupini ciljev: *sodobni geografski izzivi* in *degradacija prostora in okolja ter trajnostni razvoj*.

V okviru teme dijaki raziskujejo izbrane sodobne geografske izzive po svetu, spoznavajo vzroke za različne naravne nesreče in njihove posledice, spoznavajo značilnosti in pomen trajnostnega razvoja, razumejo nujnost odgovorne rabe naravnih virov ter spoznavajo netrajnostne posege v okolje.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Vsebinska pojasnila

Učitelj na podlagi aktualnih dogodkov in interesov dijakov v razredu obravnava različne sodobne geografske izzive, kot so na primer rast števila prebivalstva, humanitarne krize ter krizna žarišča, migracije, socialna neenakost, podnebne spremembe, trajnostna oskrba s hrano, trajnostna mobilnost, epidemije ter spreminjanje biotske in abiotske raznovrstnosti.

Pri obravnavi selitev smo pozorni na rabo in razlikovanje strokovnih terminov migrant, ilegalni migrant, begunec.

Učitelj naj raznolikost prebivalstva predstavi s primeri, kot so verska, jezikovna, kulturna raznolikost in socialna neenakost ter izobraževanje.

Vpliv globalizacije lahko predstavi ob raziskovanju, kako globalna pop kultura vpliva na mlade v Evropi, pri čemer dijaki analizirajo vpliv glasbe, filmov, mode in družbenih omrežij na vsakdanje življenje.

Za uresničevanje cilja *spoznava vzroke in posledice za izbrane geografske izzive po svetu* učitelj (in dijaki) izbere trenutno pereč izziv, ki zadeva prebivalstvo. Lahko sta to primera, vezana na vsebine naravnih nesreč, migracij ali pa kaj drugega. Pri naravnih nesrečah lahko učitelj izbere temo, kot so potresi, poplave ali požari, in dijaki raziskujejo, kako te nesreče vplivajo na prebivalstvo, ter pripravijo poročila o preventivnih ukrepih in odzivih na nesreče.

Pri migracijah lahko dijaki raziskujejo vzroke in posledice migracij v Evropi. Dijaki pripravijo intervjuje z migranti ali predstavniki nevladnih organizacij, ki delajo z migranti, da pridobijo vpogled v njihove izkušnje. Pri starajočem se prebivalstvu lahko učitelj predstavi izzive,

povezane s staranjem prebivalstva, kot so zdravstvena oskrba, pokojninski sistemi in socialna vključenost starejših, učenci pa raziskujejo možne rešitve in primere dobrih praks iz različnih držav.

Pri poučevanju trajnostnega razvoja je ključno, da dijaki razumejo, da ta koncept presega zgolj varovanje okolja – gre za celostno izboljšanje kakovosti življenja za vse ljudi na planetu. Pomembno je, da učitelj pomaga dijakom prepoznati, kako lahko sami prispevajo k uresničevanju teh ciljev s preprostimi vsakodnevnimi odločitvami in navadami.

Učitelj naj dijakom pokaže, kako lahko z majhnimi spremembami v svojih navadah, kot so zmanjšanje odpadkov, odgovorno ravnanje z energijo, in podporo lokalnim trajnostnim podjetjem prispevajo k doseganju trajnostnih ciljev. Ko dijaki razumejo, da lahko s svojimi vsakodnevnimi odločitvami pozitivno vplivajo na okolje, družbo in gospodarstvo, se bolj zavedo svoje vloge v trajnostnem razvoju.

Dijaki razumejo, kaj pomeni poosebljanje vrednot trajnosti, pri čemer gradijo razumevanje in sprejemanje vrednot, ki podpirajo trajnostni razvoj, kot so spoštovanje narave, pravičnost in odgovornost. Dijaki se zavedajo lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni in politični ravni.

Krožno gospodarstvo je model proizvodnje in potrošnje, ki spodbuja deljenje, najem, ponovno uporabo, popravilo, obnovo in recikliranje obstoječih materialov ter izdelkov, dokler je to mogoče. S tem se podaljša življenjski cikel izdelkov in zmanjša količina odpadkov. Ko izdelek doseže konec svoje življenjske dobe, se njegovi materiali reciklirajo in ohranijo v gospodarstvu, kjer jih je mogoče znova produktivno uporabiti. Pri obravnavi krožnega gospodarstva lahko učitelj izbere enega od ključnih načel (npr. podaljšanje življenjske dobe izdelkov) in ga obravnava z vidika učinkovite rabe virov in trajnosti ter njegove dodane vrednosti.

Pomembno je, da dijaki razumejo, da krožno gospodarstvo ni le recikliranje, temveč celostna sprememba načina proizvodnje in potrošnje, ki prispeva k trajnostnemu razvoju.

SODOBNI GEOGRAFSKI IZZIVI

CILJI

Dijak:

O: ugotavlja sodobne geografske izzive po svetu;

SC (1.2.2.1 | 1.2.5.1 | 1.1.2.1 | 2.2.1.1)

I: spoznava vzroke in posledice za izbrane geografske izzive po svetu;

SC (1.1.2.2)

○: ugotavlja vzroke in posledice podnebnih sprememb;

SC (1.1.2.2 | 2.1.1.1 | 2.4.1.1)

○: spoznava naravne nesreče in vzroke zanje ter opiše njihove posledice za pokrajino in prebivalstvo.

SC (1.2.3.2 | 2.2.1.2 | 3.3.5.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **našteje vsaj tri sodobne geografske izzive po svetu;**
- » opiše vzroke in posledice dveh izbranih sodobnih geografskih izzivov po svetu;
- » **opiše, kako podnebne spremembe vplivajo na domačo pokrajino** ali izbrano pokrajino v Sloveniji in/ali svetu;
- » **našteje vsaj dve naravni nesreči**, vzroke in posledice.

TERMINI

- naraščanje števila prebivalstva ○ selitve ○ krizna/vojna žarišča ○ lakota ○ epidemije/bolezni
- izčrpavanje naravnih virov ○ podnebne spremembe ○ naravna nesreča ○ krožno gospodarstvo

DEGRADACIJA PROSTORA IN OKOLJA TER TRAJNOSTNI RAZVOJ

CILJI

Dijak:

🔵: ugotavlja glavne okoljske probleme v domači pokrajini, Sloveniji in svetu,

🔴SC (1.1.2.2 | 2.1.3.1 | 2.2.1.1)

🔵: raziskuje negativne posledice svojih in drugih človekovih dejavnosti na okolje in spoznava možne rešitve,

🔴SC (2.1.1.1 | 1.2.2.1 | 1.2.2.2 | 1.2.3.1 | 1.2.5.1)

🔵: spoznava značilnosti in pomen trajnostnega razvoja ter se zaveda nujnosti odgovornega ravnanja z okoljem in prostorom v domači pokrajini, Sloveniji in svetu,

🔴SC (1.2.2.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.1.3.1 | 2.3.1.2)

🔵: razvija zavest o pomembnosti odgovornega ravnanja z okoljem in prostorom v vsakdanjem življenju in pri svojem poklicnem delu ter o pomenu trajnostnega razvoja.

🔴SC (2.4.3.1 | 2.4.2.1 | 2.3.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» izpostavi dva okoljska problema v domači pokrajini ali Sloveniji in svetu,

» s primerom opiše negativne posledice človekovih dejavnosti na okolje in predlaga rešitve,

» opiše osnovne značilnosti trajnostnega razvoja,

» navede konkreten primer, kako lahko sam prispeva k odgovornemu ravnanju z okoljem in prostorom.

TERMINI

◦ trajnostni razvoj ◦ okoljski problem

GEOGRAFSKO RAZISKOVANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema *geografsko raziskovanje* obsega skupino ciljev *branje zemljevidov in geografsko raziskovanje*. V okviru teme se dijaki urijo v orientaciji, rabi zemljevida in kompasa ter uporabi preprostih metod terenskega dela in raziskovanja.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V temo so umeščeni skupni cilji, ki so dodatno pojasnjeni v didaktičnih in specialnodidaktičnih priporočilih.

Skupna cilja na področju strokovnega jezika (dijak se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije, torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav, ter se izraža z ustrežno terminologijo predmeta in skrbi za ustrežno govorno in pisno raven svojega strokovnega jezika), četudi nista izpostavljena, umeščamo tudi v to temo.

Poseben pomen za pouk geografije ima uporaba sodobne digitalne tehnologije. Priporočamo uporabo različnih digitalnih pripomočkov (računalnik, LCD projektor, pametna tabla, različni drugi mediji za uporabo računalniških programov ali aplikacij) za prikaz in delo s kartografskim, slikovnim, besedilnim, statističnim in drugim gradivom oz. podatki. Digitalna tehnologija omogoča izbiro različnih načinov iskanja virov, ki jih je treba smiselno vključevati v proces učenja. Veliko je tudi možnosti za pridobivanje in obdelavo podatkov na medmrežju, uporabo mobilnih aplikacij, digitalnih fotoaparátov, brezpilotnih letalnikov (dronov) in drugih tehničnih pripomočkov. Pri tem je treba razumeti digitalno tehnologijo kot učno in raziskovalno orodje oz. mora biti njena raba didaktično in vsebinsko utemeljena. Digitalna tehnologija naj ne predstavlja vira motenj pozornosti v odnosu do vsebinskih sporočil ali medsebojnega sodelovanja v učnem procesu.

V posameznem šolskem letu je obvezno t. i. geografsko raziskovanje, ki ga izvedemo v obliki celodnevne ekskurzije, v katero naj bo vključeno terensko delo z uporabo različnih učnih metod neposrednega opazovanja.

Šolske ekskurzije so dober način medpredmetnega povezovanja in krepitev interdisciplinarnega učnega pristopa, izbire različnih učnih metod in oblik dela ter spodbujanja povezovanja različnih znanj, sposobnosti in veščin. Predvidene so ekskurzije in terensko delo v domači pokrajini, po Sloveniji, glede na možnosti pa tudi v zamejstvu. Učitelj geografije naj se podlagi strokovne presoje, lokacije šole in dejanskih možnosti odloči za ustrezen izbor lokacij. S terenskim delom in ekskurzijami omogočamo uresničevanje številnih ciljev, ki jih v učilnici ni mogoče doseči na enako celosten oz. izkustven način.

Dijaki teoretično znanje primerjajo z neposredno prostorsko izkušnjo, iščejo nove informacije oziroma dopolnjujejo že naučeno. Poleg pridobivanja novega znanja terenske metode dela omogočajo tudi razvijanje socialnih in vzgojnih ciljev, vrednot in zmožnosti (mdr. odgovornost, samostojnost, delo in sodelovanje v skupini, spoštovanje naravne in kulturne dediščine).

Učitelj naj se zaveda, da je mogoče pri terenskem delu ali na ekskurziji doseči vrsto ciljev, ki jih ob primerni didaktični organizaciji teh oblik dela ni treba (predhodno ali ponovno) umeščati v klasični pouk, s čimer terensko delo ali ekskurzija nista le dodatni obliki dela v letni učni pripravi usvajanja učnih ciljev, temveč lahko predstavljata neposredno možnost njihove realizacije.

BRANJE ZEMLJEVIDOV IN GEOGRAFSKO RAZISKOVANJE

CILJI

Dijak:

O: uporablja zemljevid in sodobne komunikacijske naprave za orientacijo in za določanje svoje lokacije;

SC (1.1.2.1 | 1.1.1.1 | 1.1.2.2 | 4.1.1.1)

I: bere splošne in tematske zemljevide;

SC (4.1.1.1 | 1.1.2.1 | 1.1.2.2)

O: se uri v preprostih metodah terenskega dela kot v načinih pridobivanja geografskih informacij.

SC (1.1.1.1 | 4.1.1.1 | 5.3.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» **se orientira** s pomočjo zemljevida in sodobnih komunikacijskih naprav ter določi svojo lokacijo;

» **iz splošnega in tematskega zemljevida razbere vsaj tri podatke;**

» **opravi osnovno terensko merjenje, zapiše svoje ugotovitve, jih interpretira in predstavi.**

TERMINI

- orientacija ◦ zemljevid ◦ splošni zemljevid ◦ tematski zemljevid ◦ digitalni zemljevid
- kompas

OD ZGODBE K ZGODOVINI

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema *od zgodbe k zgodovini* obsega skupino ciljev, ki popelje dijake skozi temeljne koncepte zgodovine kot znanosti in omogoča spoznavanje temeljnih konceptov zgodovine kot znanosti. Zajema zgodovinske dogodke, pojave in procese, ki pomenijo pogoj za razumevanje kulturnega in civilizacijskega razvoja človeštva. Skozi raziskovanje različnih zgodovinskih virov bodo razumeli, kako zgodovina oblikuje našo preteklost in sedanost ter kako vpliva na naše doživetje današnjega sveta. Poudarek je na razumevanju, kako so dogodki različnih obdobj vplivali na oblikovanje sodobnega sveta. Ob tem izpostavimo tudi, da so slovenska zgodovina, zgodovinske izkušnje in kulturna dediščina umeščene v širši srednjeevropski in evropski prostor, kar omogoča boljše razumevanje vplivov na dogajanje in procese in njihovo medsebojno povezanost.

Dijaki bodo odkrivali pomen zgodovine ne le kot zbirke podatkov, temveč kot orodja za razumevanje preteklosti, ki nam omogoča vpogled v sedanost z različnih perspektiv.

Poudarek je na prepoznavanju vloge posameznikov in dogodkov pri oblikovanju slovenske zgodovine ter na zavedanju, kako zgodovina vpliva na razumevanje sedanosti.

Poseben poudarek bo na razvijanju zgodovinske zavesti in kritičnega mišljenja ter pomenu varovanja zgodovinske in kulturne dediščine. Z raziskovanjem lokalne zgodovine in preteklosti bodo dijaki pridobivali praktične in analitične veščine, ki so uporabne tudi v njihovem poklicnem izobraževanju.

OD ZGODBE K ZGODOVINI

CILJI

Dijak:

○: razvija veščine orientacije v času, spoznava zgodovino kot vedo in raziskuje zgodovinske vire;

SC (1.1.1.1)

!: razume pomen varovanja zgodovinske in kulturne dediščine;

SC (2.3.1.1 | 3.3.2.1)

○: spoznava zgodovinski razvoj in napredek stroke, za poklic za katerega se usposablja;

SC (2.3.1.1 | 5.3.4.1)

🟡: spoznava zgodovinske pomnike svojega kraja.

SC (1.3.4.1 | 4.1.2.1 | 4.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » našteje različne zgodovinske vire;
- » *na primeru zgodb in legend primerja njihovo povezanost z zgodovino;*
- » opiše vsakdanje življenje v različnih zgodovinskih obdobjih;
- » navede najpomembnejše obrti ali dejavnosti, značilne za njegov kraj;
- » **predstavi glavne kulturne in zgodovinske spomenike svojega kraja;**
- » s primerom pojasni pomen varovanja naravne in kulturne dediščine v domači pokrajini in Sloveniji.

TERMINI

◦ zgodovina ◦ zgodovinski viri ◦ časovni trak ◦ kronologija ◦ zgodba ◦ legenda ◦ spomenik
 ◦ dediščina ◦ industrijska revolucija ◦ globalizacija ◦ gospodarska kriza ◦ digitalizacija
 poklica ◦ umetna inteligenca

SLOVENCİ IN SVET DO 20. STOLETJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema *Slovenci in svet do 20. stoletja* omogoča dijakom raziskovanje ključnih zgodovinskih obdobj in dogodkov, ki so oblikovali slovenski narod, prostor in družbo od prazgodovine do začetka 20. stoletja. Obravnavali bodo arheološke najdbe, politične in družbene spremembe, kulturne dosežke ter gospodarski razvoj, ki so vplivali na življenje Slovencev in njihovo umeščanje v evropski in svetovni prostor. Poseben poudarek bo na vplivu globalnih dogodkov, kot so velika geografska odkritja, reformacija, industrijska revolucija in narodnoosvobodilni boj, ter njihovem vplivu na slovensko ozemlje.

Dijaki bodo raziskovali posledice velikih geografskih odkritij, ki so spremenile evropsko in svetovno gospodarstvo, družbo in kulturo. Proučili bodo, kako so ta odkritja odprla nove trgovske poti, pospešila prenos znanja in tehnologij ter vplivala na razvoj kolonializma. Razumeli bodo, kako so se globalne spremembe odražale na slovenskem ozemlju, vplivale na gospodarsko rast, razvoj mest in širjenje novih idej ter kako so prispevale k oblikovanju slovenske identitete znotraj evropskega prostora.

Raziskali bodo, kako so Slovenci skozi čas oblikovali svojo narodno identiteto ter se soočali z gospodarskimi, političnimi in kulturnimi spremembami. Spoznali bodo vlogo pomembnih osebnosti in dogodkov, kot so Primož Trubar, ustoličevanje karantanskih knezov, narodna gibanja 19. stoletja in program Zedinjena Slovenija, ki so prispevali k oblikovanju slovenske narodne zavesti.

SLOVENCİ IN SVET DO 20. STOLETJA

CILJI

Dijak:

○: razume spremembe v načinu življenja na Slovenskem in v evropskem prostoru v srednjem in novem veku;

SC (1.1.1.1 | 3.3.2.1)

○: spoznava vzroke in posledice velikih geografskih odkritij;

SC (3.3.2.1)

I: spoznava gospodarske in družbene spremembe, ki so vplivale na razvoj slovenskega prostora v 19. stoletju;

SC (3.3.2.1)

O: razume proces oblikovanja slovenskega naroda in krepitev narodne zavesti v 19. stoletju.

SC (1.1.1.1 | 3.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » navede primer arheološke najdbe in sklepa o njenem pomenu;
- » opiše pomen ustoličevanja karantanskih knezov;
- » ob zemljevidu pokaže poselitveni prostor Slovencev ob naselitvi v našem prostoru;
- » **opiše vsakdanje življenje ljudi v srednjem veku na Slovenskem;**
- » našteje vzroke in posledice velikih geografskih odkritij;
- » **predstavi pomen reformacije in prvih slovenskih knjig;**
- » *našteje novosti in spremembe, ki sta jih v vsakdanje življenje vnesla 18. in 19. stoletje;*
- » **pojasni pomen programa Zedinjena Slovenija za razvoj slovenskega naroda.**

TERMINI

- prazgodovina ◦ doba kovin ◦ vaška situla ◦ Rimljani na Slovenskem ◦ Karantanija, kosezi
- ustoličevanje karantanskih knezov ◦ knežji kamen ◦ pokristjanjevanje Karantancev
- fevdalizem ◦ plemstvo ◦ viteštvo, podložniki ◦ Habsburžani ◦ doba geografskih odkritij
- odkritje Amerike ◦ izmenjava dobrin ◦ reformacija ◦ protestantizem ◦ reforme Marije Terezije
- revolucija 1848 ◦ pomlad narodov ◦ program Zedinjena Slovenija ◦ čitalniško gibanje
- taborsko gibanje ◦ celjski grofje ◦ Brežinski spomeniki

SLOVENCİ IN SVET V 20. STOLETJU

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema *Slovenci in svet v 20. stoletju* dijakom omogoča vpogled v ključne zgodovinske dogodke in procese tega obdobja ter spodbuja razumevanje, kako so vplivali na življenje Slovencev in širši evropski prostor. Poudarek je na spoznavanju vojn, družbenih sprememb, političnih ideologij ter gospodarskih in kulturnih preobrazb, ki so zaznamovale 20. stoletje. Skupina ciljev bo dijake vodila skozi razumevanje, kako so se Slovenci znašli v različnih političnih tvorbah od Države SHS do socialistične Jugoslavije in kakšen je bil njihov položaj v času vojn, totalitarnih režimov in v povojnem obdobju. Dijaki bodo preučevali vzroke in posledice obeh svetovnih vojn, delovanje totalitarnih režimov (fašizem, nacizem, komunizem) ter povojne družbene in politične spremembe, ki so oblikovale življenjske razmere v Sloveniji in Jugoslaviji. Poseben poudarek bo na razumevanju razlik med totalitarnimi in demokratičnimi družbami, odpora proti okupatorju, posledic druge svetovne vojne, vplivu hladne vojne na Evropo in svet ter kako so se spreminjale meje in politične ureditve v tem obdobju.

SLOVENCİ IN SVET V 20. STOLETJU

CILJI

Dijak:

- : spoznava 20. stoletje kot eno izmed najbolj tragičnih v zgodovini človeštva;
SC (1.2.2.2 | 3.3.2.1)
- : spoznava vzroke in povod za prvo svetovno vojno ter vsakdanje življenje ljudi v tem času;
SC (1.2.2.2 | 3.3.2.1)
- : spoznava nastanek Države SHS in življenje v Kraljevini SHS (kraljevini Jugoslaviji);
SC (1.2.4.1)
- : razume razlike v življenju posameznika v obdobju totalitarizmov in demokracije;
SC (1.2.2.2)
- : razume glavne značilnosti druge svetovne vojne na svetovni ravni in na Slovenskem;
SC (1.2.5.1 | 2.2.2.1)

○: spoznava vsakdanje življenje pod različnimi okupatorji med drugo svetovno vojno;

SC (2.2.2.1)

○: spoznava temeljne značilnosti povojne ureditve v Sloveniji in položaj Slovencev v Jugoslaviji;

SC (1.2.2.2)

I: razume bistvene značilnosti hladne vojne v Evropi in njen vpliv na slovensko družbo.

SC (2.2.3.1 | 4.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše vsakdanje življenje ljudi pred in med prvo svetovno vojno ter vpliv vojne na družbo,
- » predstavi oblikovanje prve južnoslovanske države in vsakdanje življenje v njej,
- » navede bistvene značilnosti totalitarnih sistemov (nacizem, fašizem, komunizem),
- » opiše glavne vzroke za drugo svetovno vojno in predstavi življenje med vojno,
- » ob zemljevidu pokaže razdelitev slovenskega ozemlja med okupatorje in razloži njihove vplive,
- » razloži pomen odpora proti okupatorju in opiše vlogo slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja,
- » našteje posledice druge svetovne vojne za svet, Evropo in Slovence ter razloži, kako so vplivale na slovensko družbo,
- » opiše bistvene značilnosti hladne vojne in njen vpliv na slovensko družbo v obdobju socialistične Jugoslavije,
- » opiše vsakdanje življenje različnih generacij na Slovenskem v socialistični Jugoslaviji ter vpliv političnih sprememb na življenje ljudi.

TERMINI

○ antanta ○ centralne sile ○ atentat v Sarajevu ○ ultimatum ○ prva svetovna vojna ○ pozicijska vojna ○ soška fronta ○ begunstvo ○ razpad Avstro-Ogrske ○ Država Slovencev, Hrvatov in Srbov ○ boji za meje ○ mirovna konferenca ○ koroški plebiscit ○ Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev ○ banovina ○ totalitarizem ○ fašizem ○ nacizem ○ stalinizem ○ zlom borze ○ diktatura ○ rasizem ○ trojni pakt ○ bliskovita vojna ○ koncentracijska taborišča ○ holokavst ○ geto ○ okupacija ○ upor ○ kolaboracija ○ odporniška gibanja ○ izkrcanje v Normandiji ○ atomska bomba ○ povojni poboji ○ blokovska delitev sveta ○ hladna vojna ○ železna zavesa ○ berlinski zid ○ NATO ○ Varšavski pakt ○ gibanje neuverščenih ○ padec železne zavese ○ padec berlinskega zidu ○ EU ○ okupator ○ talci ○ OF ○ partizani ○ domobranci ○ državljanska vojna ○ komunistična stranka ○ partija ○ federativna republika ○ delovne brigade ○ študentske demonstracije ○ Nova revija ○ Mladina ○ inflacija ○ štafeta mladosti

- plebiscit za samostojnost
- vojna za Slovenijo
- Majniška deklaracija 1989
- demokratizacija
- DEMOS
- prve večstrankarske volitve
- Majniška in Krfska deklaracija
- Svobodno tržaško ozemlje

SLOVENIJA – SAMOSTOJNA DRŽAVA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema *Slovenija – samostojna država* se osredotoča na ključne dogodke slovenske osamosvojitve in prehod iz jugoslovanske zveze v samostojno, demokratično Slovenijo. Skupina ciljev je osredotočena na pridobitev samostojnosti, s poudarkom na razumevanju vpliva političnih, socialnih in kulturnih dogodkov na oblikovanje slovenske identitete in odločitev Slovencev za lastno državo. Pot v samostojno Slovenijo se je začela v poznih osemdesetih letih dvajsetega stoletja, ko so se v Jugoslaviji začele kazati politične in gospodarske težave. Razpad komunističnih režimov v vzhodni Evropi je pospešil napetosti v Jugoslaviji. Pomemben trenutek na poti k samostojnosti je bil proces proti četverici JBTZ, ki je sprožil množične demonstracije in zahteve po demokratičnih reformah. Leta 1990 so potekale prve demokratične volitve, na katerih je zmagala koalicija DEMOS, ki je zagovarjala avtonomijo in demokracijo znotraj Jugoslavije. Na plebiscitu se je večina izrekla za samostojnost in 25. junija 1991 je Slovenija razglasila neodvisnost. Sledila je desetdnevna vojna z JLA, ki se je končala z Brionsko deklaracijo.

Slovinci smo dobili samostojno in demokratično državo z mednarodnim priznanjem. Dijaki bodo raziskovali prelomne dogodke, kot so sprejetje Majniške deklaracije o neodvisnosti, plebiscit in vojna za Slovenijo, ter njihov vpliv na življenje prebivalcev. Poseben poudarek bo na spremembah v vsakdanjem življenju, razvoju demokratičnih institucij ter vključenosti Slovenije v mednarodne povezave, kot sta Evropska unija in NATO. S primerjanjem življenja v socialistični Jugoslaviji in samostojni Sloveniji bodo dijaki analizirali politične, gospodarske in družbene spremembe, ki so sledile osamosvojitvi. Različne dejavnosti, kot so razprave, analiza medijev tistega časa in priprava predstavitev, bodo dijakom pomagale razvijati kritično mišljenje in razumevanje procesov, ki so oblikovali sodobno slovensko državo.

SLOVENIJA – SAMOSTOJNA DRŽAVA

CILJI

Dijak:

○: spoznava pomen demokratičnih gibanj ter slovenske poti k lastni državnosti z osredotočenjem na glavne mejnike osamosvajanja Slovenije;

SC (1.2.2.2)

○: razume, kako je ustanovitev samostojne države vplivala na življenje Slovencev, ter prepoznava spremembe v vsakdanjem življenju in delovanju demokratičnih institucij;

SC (1.1.1.1)

○: spozna Republiko Slovenijo kot samostojno, neodvisno in suvereno državo;

SC (1.1.2.1 | 1.2.2.1 | 1.2.4.1)

I: *spozna vključevanje Slovenije v evroatlantske povezave ter razume vlogo Slovenije v Evropi in Evropski uniji.*

SC (1.2.5.1 | 5.3.5.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » našteje glavne vzroke za razpad Jugoslavije in razloge, zaradi katerih so se Slovenci odločili za proces osamosvajanja Slovenije;
- » opiše korake od plebiscita do razglasitve samostojnosti vključno z vojno za Slovenijo in prepozna njen pomen;
- » predstavi pomen slovenskih državnih simbolov in praznikov in pojasni, kaj predstavljajo;
- » primerja življenje v samostojni Sloveniji z življenjem v nekdanji socialistični jugoslovanski državi na družbenem, gospodarskem, kulturnem in političnem področju;
- » opiše politične, gospodarske in kulturne spremembe, ki sta jih prinesli slovenska osamosvojitve in vključitev v evroatlantske povezave.

TERMINI

○ Mladina ○ inflacija ○ plebiscit za samostojnost ○ vojna za Slovenijo ○ JLA ○ teritorialna obramba ○ afera JBTZ ○ Majniška deklaracija 1989 ○ demokratizacija ○ DEMOS ○ prve večstrankarske volitve ○ NATO ○ EU

ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Temo življenje v skupnosti gradita dve skupini ciljev: *socializacija od otroštva do starosti* in *vloga družine, medijev in religije*.

Tema *življenje v skupnosti* obravnava proces, v katerem posamezniki pridobivajo znanja in vrednote, ki vplivajo na njihovo identiteto in delovanje v družbi. Vključuje tudi kritično razmišljanje o vplivu družine, medijev in religije ter pomembnost duševnega zdravja in pozitivne samopodobe.

Tema spodbuja razumevanje socializacijskih dejavnikov in sposobnost dijakov za kritično razmišljanje in prepoznavanje vpliva teh dejavnikov. Spodbuja razumevanje in spoštovanje različnih perspektiv ter razvija empatijo in socialno odgovornost.

SOCIALIZACIJA OD OTROŠTVA DO STAROSTI

CILJI

Dijak:

○: spoznava proces socializacije in resocializacije in način delovanja njunih dejavnikov;

SC (3.3.1.2 | 3.3.4.1)

○: razume vlogo socializacijskih dejavnikov na razvoj identitete posameznika in skupnosti, družbenih vlog in statusov ter delovanje v različnih družbenih skupinah;

SC (5.2.2.1 | 1.2.2.1)

!: razume socializacijo v različnih življenjskih obdobjih;

SC (3.3.4.1 | 3.3.4.3)

○: razume razliko med biološkim in družbenim spolom.

SC (3.1.1.1 | 3.1.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» pojasni procesa socializacije in resocializacije ter pojasni delovanje njunih dejavnikov;

» predstavi socializacijo v različnih življenjskih obdobjih;

- » na praktičnih primerih iz okolja ali medijev prepozna in razloži razlike med biološkim in družbenim spolom;
- » na primeru pojasni vpliv stereotipov in pričakovanj glede družbenega spola na posameznikovo vedenje in identiteto.

TERMINI

- socializacija ◦ resocializacija ◦ dejavniki socializacije ◦ družbena identiteta ◦ družbena vloga ◦ družbeni status ◦ življenjska obdobja ◦ družbene skupine ◦ totalne organizacije
- biološki spol ◦ družbeni spol ◦ spolna identiteta ◦ enakopravnost ◦ stereotipi ◦ predsodki
- identiteta ◦ enakopravnost ◦ samopodoba ◦ psihološka trdnost ◦ duševno zdravje

VLOGA DRUŽINE, MEDIJEV IN RELIGIJE

CILJI

Dijak:

- : spoznava raznolikost družin in družinskega življenja skozi različna življenjska obdobja;
SC (3.3.4.1 | 3.3.3.2)
- : ugotavlja vlogo, svobodo, pluralnost in moč množičnih medijev in lastno doživljanje in vedenje;
SC (5.1.5.1 | 3.1.2.1)
- : razume vpliv pozitivnih in negativnih informacij (lažne novice, sovražni govor) v množičnih medijih in digitalnem okolju;
SC (1.3.4.1 | 1.3.4.2)
- : spoznava vlogo religij v odnosu do posameznika in družbe;
SC (1.2.2.1 | 1.2.2.2 | 1.2.1.5 | 2.1.2.1)
- I: *spoznava verski pluralizem in (ne)toleranco.*
SC (2.2.2.1 | 2.4.3.1 | 3.3.4.1 | 3.3.4.3 | 3.3.5.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » primerja družine in družinsko življenje v različnih življenjskih obdobjih;
- » pojasni vzroke in posledice razvez, ločitev, ponovnih porok in nasilja v družinah;
- » na primeru razloži vpliv množičnih medijev in družbenih omrežij na oblikovanje vrednot, identitet in odnosa do sveta;
- » opiše vpliv pozitivnih in negativnih informacij v množičnih medijih in digitalnem okolju (lažne novice, sovražni govor) na odnose v skupnosti;
- » analizira življenja pred osamosvojitvijo in po njej, pri čemer primerja politične, gospodarske, kulturne in družbene vidike;
- » razloži pomen verskega pluralizma in tolerance v svojem okolju.

TERMINI

- družina ○ razveza ○ ločitev ○ nasilje v družini ○ zunajzakonska skupnost ○ zakonska zveza
- množični mediji ○ neodvisnost medijev ○ medijska pluralnost ○ svoboda izražanja
- medijska pismenost ○ javno mnenje ○ digitalno okolje ○ digitalna identiteta ○ spletni bonton

◦ kultura komuniciranja ◦ asertivno komuniciranje ◦ lažne zavajajoče informacije ◦ sovražni govor ◦ spletno nasilje ◦ religije ◦ verski pluralizem ◦ toleranca

POVEZANOST IN RAZLIČNOST PRI SOBIVANJU

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema povezanost in različnost pri sobivanju obsega tri ključne skupine ciljev: *družbena stratifikacija in neenakosti v sodobni družbi*, *kultura sobivanja* ter *družba in demokratično sodelovanje*.

V sklopu *družbena stratifikacija in neenakosti* dijaki prepoznajo družbene mehanizme, ki vplivajo na sobivanje, ter razvijajo kritično razmišljanje o družbenih vprašanjih. Spoznajo učinke neenakosti ter razvijajo empatijo in občutek za pravičnost.

Kultura sobivanja poudarja pomen kulturne raznolikosti, medkulturnega dialoga in tolerance. Dijaki raziskujejo stereotipe in predsodke ter razvijajo veščine za sobivanje v raznoliki družbi.

V sklopu *družba in demokratično sodelovanje* spoznajo demokratične procese, nacionalno identiteto, človekove pravice in pomen politične participacije. Poseben poudarek je na razumevanju vloge Slovenije v evropskem kontekstu in pomena socialne ter pravne države.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Učitelj dejavnosti prilagodi zmožnostim in predznanju dijakov ter uporablja metode, kot so:

- » izkustveno učenje,
- » medpredmetno povezovanje,
- » projektno delo,
- » ustvarjalne dejavnosti.

Ključni poudarek je na refleksiji, pri kateri dijaki utrjujejo pridobljeno znanje in povezujejo vsebine z življenjem v različnih skupnostih.

DRUŽBENA STRATIFIKACIJA IN NEENAKOSTI V SODOBNIH DRUŽBAH

CILJI

Dijak:

○: razume družbeno stratifikacijo, družbeno mobilnost ter razliko med pripisanimi in pridobljenimi statusi;

SC (3.3.1.1 | 2.2.2.1)

○: razume družbene neenakosti v različnih družbenih okoljih;

SC (5.2.2.1 | 3.3.1.1 | 2.4.2.1 | 1.2.2.2 | 1.2.3.1)

○: spoznava oblike revščine in socialne izključenosti v različnih družbenih okoljih;

SC (5.3.1.1 | 3.1.2.2 | 2.1.2.1)

I: razume pomen socialne države, družbene solidarnosti in vlogo družbenih institucij.

SC (5.3.5.1 | 2.2.2.1 | 1.2.1.5)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» pojasni družbeno stratifikacijo in različne primere družbene mobilnosti ter razlikuje med pripisanimi in pridobljenimi statusi;

» opiše različne oblike družbene neenakosti;

» na konkretnih primerih predstavi primere revščine in socialne izključenosti;

» na primerih opiše pomen socialne države in družbene solidarnosti.

TERMINI

○ družbena stratifikacija ○ družbena mobilnost ○ družbena neenakost ○ revščina ○ socialna izključenost ○ solidarnost ○ pripisani in pridobljeni status

KULTURA SOBIVANJA

CILJI

Dijak:

🟢: spoznava pluralnost kultur in medkulturne odnose ter razvija svojo kulturno identiteto;

SC (5.1.2.1 | 3.3.4.1 | 1.3.4.1)

🟢: raziskuje pomen vrednot, norm, jezika, simbolov, morale, navad, znanj, verovanj, umetnosti in običajev vse druge elemente v kulturi;

SC (3.1.1.2 | 2.4.3.1 | 1.2.3.2)

🟢: razume delovanje družbenega nadzora in sankcij v družbi;

SC (5.1.5.1 | 3.3.5.3 | 2.4.3.1 | 1.2.2.1)

I: *razvija interes za spremljanje aktualnih družbenih dogajanj ter razume delovanje mladinskih subkultur in kontrakture.*

SC (5.1.1.1 | 3.1.4.2 | 2.2.1.1 | 1.2.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» predstavi pomen in elemente kulture;

» na primeru opiše medkulturne odnose in spremembe v kulturi, v kateri živi;

» ob primerih razloži pomen kulture sobivanja in strpnosti;

» ob predstavitvi aktualnega družbenega dogodka razloži družbeni nadzor in pomen sankcij;

» na primeru predstavi mladinsko subkulturo in kontrakulturo.

TERMINI

◦ kultura ◦ elementi kulture ◦ pluralnost kultur ◦ subkultura ◦ kontrakultura ◦ kultura sobivanja ◦ družbeni nadzor ◦ sankcije

DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Skupina ciljev *družba in demokratično sodelovanje* obravnava ključne vidike demokracije, vključno z demokratičnimi procesi, funkcijo naroda in nacije ter strpnostjo do drugačnosti. Poudarek je na razumevanju nacionalne identitete, človekovih in političnih pravic ter aktivnem sodelovanju v demokratičnih procesih, kar prispeva k razvoju pravične in trajnostne družbe.

V ospredju bo spoznavanje pomena parlamentarne demokracije, svobode, enakopravnosti in človekovih pravic ter vrednot pluralne, strpne in demokratične družbe.

Spodbujamo tudi kritično razmišljanje o aktualnih globalnih vprašanjih ter iskanje rešitev za sodobne izzive, kar pripomore k pravičnejši in trajnostni družbi.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema *družba in demokratično sodelovanje* poudarja pomen razumevanja demokracije, demokratičnih procesov, funkcije naroda in nacije, ter razvijanja strpnosti do drugačnosti. Dijaki ob tej temi raziskujejo aktualna globalna vprašanja, iščejo rešitve za sodobne izzive in prispevajo k oblikovanju pravičnejše ter trajnostne družbe.

Glavni poudarki teme:

- » razumevanje vloge naroda, nacije in države ter odnosov med narodi,
- » pojem socialne in pravne države,
- » razvoj strpnosti, kritičnega mišljenja in pozitivnega odnosa do demokracije,
- » spoznanje posledic človeškega delovanja za družbeno in naravno okolje na globalni ravni.

Dijaki raziskujejo vpliv nacionalne identitete na odnose med narodi in vlogo Slovenije v evropskem kontekstu. Z različnimi dejavnostmi poglobljamo razumevanje demokratičnega delovanja in pomen politične participacije v Sloveniji.

Spodbujamo tudi kritično razmišljanje o aktualnih globalnih vprašanjih ter iskanje rešitev za sodobne izzive, kar pripomore k pravičnejši in trajnostni družbi.

Priporočila:

- » poudarek na prilagoditvi dejavnosti zmožnostim in interesom dijakov,

- » refleksija kot ključni del vsake dejavnosti za utrjevanje znanja,
- » spodbujanje aktivnega učenja, sodelovanja in povezovanja vsebin z življenjem.

Na ta način dijaki pridobijo znanja, ki jim omogočajo boljše razumevanje demokratičnih procesov in njihovo uporabo v vsakdanjem življenju.

DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE

CILJI

Dijak:

- : razvija strpnost do drugačnosti in razume odnose med narodi;
SC (5.2.2.1 | 2.4.1.1 | 1.2.4.1)
- : razume pojem demokracija ter razvija pozitiven odnos do demokratičnega delovanja v ožji in širši skupnosti;
SC (5.2.2.1 | 2.4.1.1 | 1.2.5.1)
- : spoznava značilnosti modernih držav, človekove in politične pravice, načine in pomen politične participacije ter značilnosti političnega življenja v Sloveniji;
SC (1.2.4.1 | 1.2.2.2 | 1.2.1.5)
- I: *razume, kako se oblikuje nacionalna identiteta in kakšen je njen pomen v odnosih med narodi ter v evropski skupnosti;*
SC (1.2.3.1 | 1.2.2.2 | 1.2.1.5)
- : spodbuja razumevanje pozitivnih in negativnih posledic človeškega delovanja na družbeno in naravno okolje.
SC (4.4.3.1 | 3.1.4.2 | 2.4.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše različne oblike demokratičnega delovanja v Republiki Sloveniji in Evropski uniji;
- » *predstavi demokratično delovanje v ožji in širši skupnosti;*
- » na primeru aktualnih dogodkov prepozna človekove in politične pravice;
- » opiše različne oblike politične participacije;
- » na primeru prikaže možnost svoje vloge pri aktivnem državljanstvu.

TERMINI

- demokracija, država ◦ politika ◦ moč oblasti ◦ veje oblasti ◦ socialna država ◦ pravna država ◦ parlamentarne stranke ◦ politična kultura ◦ človekove in politične pravice ◦ narod
- nacionalna identiteta ◦ evropska identiteta ◦ predsodki ◦ stereotipi ◦ ksenofobija
- genocid ◦ sožitje ◦ aktivno državljanstvo ◦ politična participacija ◦ volitve ◦ referendum
- politične kampanje ◦ nevladne organizacije ◦ skupine pritiska ◦ interesne skupine ◦ protesti
- civilne iniciative ◦ aktivno državljanstvo ◦ migracije ◦ begunska kriza ◦ suverenost
- participacija ◦ ustava ◦ ekonomske pravice ◦ EU ◦ Evropski parlament ◦ Evropski svet
- Evropska komisija

NARAVOSLOVJE

IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI NIŽJEGA POKLICNEGA IZOBRAŽEVANJA

SVET GRADIJO SNOVI

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema *svet gradijo snovi* je razdeljena na dve skupini ciljev – *lastnosti snovi* in *viri snovi so v okolju*. Dijaki v okviru te teme spoznavajo svet okrog sebe, snovi v okolju in njihovo zgradbo, njihove vire ter pomen trajnostnega ravnanja z njimi. Spodbujamo razumevanje trojne narave snovi – na makroskopski ravni (opazovanje snovi, zgradba ter fizikalne in kemijske lastnosti snovi), submikroskopski ravni (predstavitev opazovane snovi na ravni delcev snovi) in simbolni ravni (predstavitev opazovane snovi ter njenih sprememb na ravni simbolnega kemijskega zapisa). Z raziskovanjem bližnjega okolja (voda, zrak, tla) dijaki spoznajo naravne vire snovi oz. njihovo pridobivanje, raziskujejo njihovo sestavo in lastnosti ter znanja in veščine povezujejo z izkušnjami iz življenja oz. poklica.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Učitelj obravnavane vsebine povezuje z avtentičnimi primeri iz življenja in poklica. Dijaki raziskujejo snovi, s katerimi pogosto rokujejo v življenju in svojem bodočem poklicu, ter jim eksperimentalno določajo tiste lastnosti, ki so za njihovo bodočo poklicno pot pomembne. Spoznavajo in nadgradijo rokovanje z različnim laboratorijskim inventarjem ter se urijo v poznavanju in upoštevanju laboratorijskega reda ter varnosti pri delu. Učitelj je pozoren, da v obravnavo ciljev in doseganje standardov sistematično vključuje gradnike naravoslovne pismenosti.

LASTNOSTI SNOVI

CILJI

Dijak:

I: nadgradi razumevanje, da je svet zgrajen iz snovi, snov pa iz delcev;

O: eksperimentalno in z drugimi viri raziskuje lastnosti snovi, s katerimi pogosto rokuje v življenju in poklicu in pridobiva izkušnje za aktivno uporabo usvojenega znanja v bodočem poklicu;

O: uri se v ustreznem (varnem in odgovornem) rokovanju s snovmi in poznavanju laboratorijskega reda, pri čemer skrbi za ohranjanje svojega zdravja in zdravja drugih;

SC (3.2.4.1 | 3.2.4.2)

🔵: nadgradi poznavanje označevanja nevarnih snovi ter ustreznega rokovanja in ukrepanja pri njihovi uporabi.

SC (3.2.4.1 | 3.2.4.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli pojem snov in opiše nekaj snovi iz okolja, ki jih uporablja v življenju in bodočem poklicu, ter njihove lastnosti;
- » *izbrane snovi glede na različne kriterije ustrezno razvrsti (čista snov – element, spojina/zmes – heterogena, homogena, naravna/umetna);*
- » eksperimentalno določi nekaj lastnosti izbrane snovi/materiala iz svojega okolja ali poklicnega področja;
- » na podlagi lastnosti snovi/materiala predlaga možno uporabo te snovi/materiala za izdelavo določenega izdelka;
- » pri delu s snovjo/izdelkom upošteva informacije na embalaži snovi oz. izdelka (piktogrami, H in P stavki, druga opozorila); SC (3.2.4.1)
- » upošteva pravila varnega rokovanja s snovmi in pravila laboratorijskega reda; SC (3.2.4.2)
- » uporablja osnovni laboratorijski pribor (epruveta, merilni valj, čaša, erlenmajerica, izparilnica, terilnica, gorilnik idr.).

TERMINI

- delec snovi ◦ čista snov ◦ zmes ◦ element ◦ spojina ◦ homogena zmes ◦ heterogena zmes ◦ piktogrami ◦ laboratorijski red ◦ laboratorijski pribor ◦ masa ◦ gostota ◦ toplotna prevodnost ◦ električna prevodnost ◦ trdota ◦ trdnost ◦ magnetizem ◦ agregatno stanje
- periodni sistem elementov

VIRI SNOVI SO V OKOLJU

CILJI

Dijak:

O: nadgradi znanje, da snovi, ki jih uporablja v življenju ali bodočem poklicu, lahko pridobimo iz okolja (voda, zrak, tla) ali jih umetno izdelamo;

O: v različnih digitalnih in drugih virih poišče, od kod in kako pridobivamo snovi, s katerimi pogosto rokuje v življenju ali bodočem poklicu, in ozavešča pomen skrbnega ravnanja z njimi ter se zaveda lastne odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje;

SC (2.4.3.1 | 2.3.1.1)

I: *nadgradi poznavanje sestave zraka in zgradbe tal, eksperimentalno raziskuje nekatere lastnosti tal (prsti) oz. kamnin (mineralov) ter predstavi rezultate svojega raziskovanja v različnih besedilnih vrstah;*

SC (1.1.1.1)

O: raziskuje vode v bližnji okolici in njihove lastnosti;

SC (5.3.5.3)

I: *eksperimentalno ugotavlja topnost snovi v vodi ter opažanja poveže z življenjem in bodočim poklicem;*

I: *eksperimentalno raziskuje, kaj vpliva na hitrost raztapljanja trdnega topljenca v vodi, in opažanja poveže s primeri iz življenja in bodočega poklica;*

I: *eksperimentalno raziskuje različne načine pretakanja tekočin, ki jih srečuje v življenju ali bodočem poklicu.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» **za snovi, s katerimi pogosto rokuje v življenju ali bodočem poklicu, ve, kaj je njihov naravni vir;**

» vire energije razvrsti med obnovljive in neobnovljive;

» na primeru iz življenja ali bodočega poklica, ki ponazarja nesmotrno rabo virov in energije, predlaga nekaj ukrepov, s katerimi lahko omejimo porabo virov in energije;

» *z modelom ali drugimi prikazi ponazori sestavo zraka;*

» *opiše poskus, s katerim je določal izbrano lastnost tal (prsti) oz. kamnin (mineralov);*

» **vode v naravi razvrsti glede na izbrani kriterij** (pitna/nepitna, trda/mehka, podzemna/površinska, stoječa/tekoča);

» **opiše pomen varčevanja s pitno vodo;**

- » našteje nekaj posledic uporabe trde vode v gospodinjstvih in industriji ter predlaga možen način mehčanja vode;
- » na primerih raztopin iz življenja in bodočega poklica pojasni pojma topilo, topljenec;
- » *eksperimentalno razvrsti snovi med topne in netopne v vodi;*
- » *načrtuje pošten eksperiment, s katerim ugotavlja vpliv izbranega dejavnika (temperatura topila ali mešanje ali površina trdnega topljenca) na hitrost raztapljanja trdnega topljenca v vodi;*
- » *izvede nekaj primerov pretakanja tekočin, ki so povezani z njegovim bodočim poklicem.*

TERMINI

- naravni vir ◦ umetna snov ◦ obnovljivi in neobnovljivi viri ◦ pitna voda ◦ trdota vode ◦ zrak
- raztopina ◦ topilo ◦ topljenec ◦ topnost v vodi ◦ hitrost raztapljanja trdnega topljenca ◦ tla
- kamnina ◦ tlačna razlika ◦ črpalka ◦ natega

OD CELICE DO ORGANIZMA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema je razdeljena na dve skupini ciljev, prva skupina ciljev (*organizmi so zgrajeni iz ene ali več celic, ki izmenjujejo snovi in energijo z okoljem*) je v celoti izbirna in je namenjena nadgradnji razumevanja, da je celica osnovna gradbena in delujoča enota organizmov, ter razumevanju pomena procesov, ki potekajo na ravni celice (fotosinteza, celično dihanje). Z mikroskopiranjem dijaki opazujejo celično zgradbo organizmov, ponovijo ključne celične strukture ter podobnosti in razlike med različnimi vrstami celic, ki so podlaga za delitev organizmov v širše skupine (bakterije, glive, rastline in živali). V drugi skupini ciljev (*spremembe snovi so del našega vsakdana*) se dijaki urijo v opazovanju in opisovanju sprememb. Skozi procese v biotehnologiji spoznavajo pomen mikroorganizmov pri proizvodnji različnih izdelkov. Spoznavajo prednosti in nevarnosti hitrega razvoja znanosti na življenje, poklice in družbo.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Poudarek pri tej temi je na zavedanju, da je celica osnovna gradbena in delujoča enota organizmov, ki jo gradijo različne strukture, ter da v njej potekata ključna procesa – celično dihanje in fotosinteza. Dijaki naj s pomočjo modelov in nazornih prikazov opazujejo podobnosti in razlike med različnimi vrstami celic in se zavedajo, da je zgradba celic povezana z njihovim delovanjem. Spremembe snovi, ki so del našega vsakdana, naj dijaki opazujejo (preproste izvajajo sami ali jih učitelj izvede demonstracijsko) in iz opažanj izpeljejo ugotovitve.

ORGANIZMI SO ZGRAJENI IZ ENE ALI VEČ CELIC, KI IZMENJUJEJO ENERGIJO IN SNOVI Z OKOLJEM

CILJI

Dijak:

I: z uporabo mikroskopa opazuje in nadgradi razumevanje, da so organizmi zgrajeni iz ene ali več celic, ter razvija razumevanje, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije;

SC (1.1.2.1)

I: s pomočjo virov (tudi digitalnih) nadgradi znanje o celičnih strukturah in njihovih funkcijah;

I: s pomočjo modelov in drugih virov (tudi digitalnih) ugotavlja razlike in podobnosti med različnimi vrstami celic, ki so podlaga za razvrščanje organizmov v širše skupine (bakterije, glive, rastline, živali);

SC (1.3.4.2)

I: nadgradi poznavanje in razumevanje fotosinteze in celičnega dihanja kot ključnih procesov, ki potekata v celici ter njun pomen.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » uporablja mikroskop in zna narisati mikroskopsko skico;
- » primerja sliko objekta pri različnih povečavah mikroskopa in opiše oz. pojasni, v čem se slike razlikujejo;
- » celico predstavi kot osnovno gradbeno in delujočo enoto vseh živih bitij;
- » opiše funkcijo izbranih celičnih struktur;
- » iz modela/slike/skice prepozna vrsto celice in utemelji svojo odločitev;
- » primerja fotosintezo in celično dihanje in ve, da oba procesa potekata v celici (mitohondrij, kloroplast);
- » opiše pomen fotosinteze za življenje na Zemlji in pomen celičnega dihanja za organizme;
- » organizme razvrsti glede na to, ali si hranilne snovi pridelajo sami ali jih pridobijo iz drugih organizmov.

TERMINI

- celica ◦ celična membrana ◦ mokri preparat ◦ fotosinteza ◦ celično dihanje ◦ mikroskop
- mitohondrij ◦ kloroplast ◦ jedro celice ◦ prokariot ◦ evkariot

SPREMEMBE SNOVI SO DEL NAŠEGA VSAKDANA

CILJI

Dijak:

O: opazuje in opisuje spremembe snovi, s katerimi se srečuje v vsakdanjem življenju in svojem poklicu ter skrbi za ustrezno rabo strokovnega jezika;

SC (1.1.2.2)

I: ob konkretnih primerih izvedbe procesov kisanja in alkoholnega vrenja spozna vlogo organizmov v tradicionalni biotehnologiji pri pridobivanju različnih izdelkov (kruh, pivo, vino, kislo zelje, mlečni izdelki) ter pridobiva nove izkušnje in nova znanja za življenje in bodoči poklic;

O: ob konkretnih primerih spozna vpliv razvoja znanosti na življenje, poklice in družbo ter razmišlja o posledicah.

SC (2.2.1.1 | 2.2.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» primere različnih sprememb snovi, ki jih pozna iz življenja ali poklica, opiše z vidika spremembe energije (prejema/veže ali oddaja/sprošča) in/ali spremembe snovi (nastane nova snov ali ne);

» spremembo zapiše z besedno enačbo;

» poimenuje organizme, ki sodelujejo pri proizvodnji mlečnih izdelkov in alkoholnih pijač;

» **našteje nekaj produktov tradicionalne biotehnologije;**

» ob primerih opiše nekaj prednosti in slabosti vpliva razvoja znanosti na življenje in družbo (npr. GSO, zdravila, tehnologija).

TERMINI

- sprememba snovi ◦ energija ◦ biotehnologija ◦ kvasovke ◦ mlečnokislinske bakterije
- gensko spremenjeni organizmi ◦ alkoholno vrenje ◦ mlečnokislinsko vrenje

ORGANIZMI SO DEL EKOSISTEMA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema je razdeljena na štiri skupine ciljev, ki se med seboj smiselno, tako vsebinsko kot procesno, povezujejo in nadgrajujejo. Dijaki v tej temi spoznavajo oz. nadgradijo vedenja o ekosistemi, njihovi zgradbi in delovanju. Spoznajo, da je ekosistem dinamičen sistem, v katerem vlada medsebojna povezanost med organizmi in njihovim okoljem oz. dejavniki okolja. S terenskim delom v bližnjem ekosistemu se urijo v merjenju neživih dejavnikov, spoznavajo odnose med organizmi ter njihove prilagoditve. Ob tem spoznavajo merske naprave in se urijo v postopkih merjenja ter zapisovanja in predstavitve rezultatov. Spoznavajo in uporabljajo izbrane fizikalne veličine in pripadajoče enote.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Poudarek je na sistematičnem razvijanju eksperimentalnih in raziskovalnih veščin, ki jih dijaki usvajajo že pri obravnavi predhodnih ciljev in jih v tej temi nadgradijo oz. uporabljajo na terenu. Delajo z različnimi merilnimi napravami, zapisujejo opažanja in meritve ter iz njih skupaj z učiteljem izpeljujejo zaključke. Urijo se v pisanju preprostih poročil, načrtovanju eksperimentov oz. preprostih raziskav ter njihovem izvajanju.

VSI ORGANIZMI, KI ŽIVIJO NA DOLOČENEM OBMOČJU IN SE POVEZUJEJO Z NEŽIVIM OKOLJEM, TVORIJO EKOSISTEM

CILJI

Dijak:

- : poglobi znanje o poznavanju zgradbe in delovanja ekosistema;
- : s primerjanjem ter s pomočjo različnih virov (tudi digitalnih) spoznava raznolikost ekosistemov v Sloveniji in ugotavlja prilagoditve organizmov na žive in nežive dejavnike v izbranem ekosistemu;
- (2.3.3.1 | 4.2.4.1)

🔵: proučuje vrstno pestrost v bližnjih naravnih in antropogenih ekosistemih.

SC (2.1.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavnike organizmov izbranega ekosistema razvrsti v ustrezno skupino (bakterije, glive, rastline, živali);
- » opiše izbrani ekosistem z vidika živih in neživih dejavnikov;
- » najpogostejše ekosisteme v Sloveniji uvrsti v ustrezno kategorijo (naravni/umetni, kopenski/vodni, popolni/nepopolni) ter utemelji svojo razvrstitev;
- » s primeri opiše nekaj prilagoditev organizmov na nežive in žive dejavnike v izbranem ekosistemu;
- » opiše nekaj primerov medvrstnih in znotrajvrstnih odnosov v izbranem ekosistemu;
- » pojasni pomen vrstne pestrosti; SC (2.1.3.1)
- » opiše razlike med naravnim in umetnim/antropogenim ekosistemom.

TERMINI

◦ ekosistem ◦ populacija ◦ živi in neživi dejavniki ◦ medvrstni odnosi ◦ znotrajvrstni odnosi

DEJAVNIKI V OKOLJU IN MERJENJE

CILJI

Dijak:

- : raziskuje nežive dejavnike v izbranem ekosistemu;
SC (4.1.3.1)
- : se uri v načrtovanju in izvajanju preprostih raziskav;
- : se uri v merjenju in poznavanju nekaterih fizikalnih veličin.
SC (4.1.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » našteje korake znanstvenega raziskovanja *ter načrtuje in izvede preprosto raziskavo*;
- » **izmeri nežive dejavnike v izbranem ekosistemu in vrednosti meritev ustrezno zapiše** (mersko število, enota, predpona);
- » s pomočjo programske opreme vrednosti meritev predstavi s tabelami in grafi; SC (4.1.3.1)
- » izračuna povprečno vrednost meritev;
- » **na primerih iz življenja ali poklica uporablja fizikalne veličine** (masa, dolžina, čas, temperatura, električni tok, prostornina, ploščina/površina, tlak, hitrost) **in jih zapiše z ustrezno oznako veličine, pripadajočo enoto in ustrezno predpono.**

TERMINI

- masa ○ dolžina ○ čas ○ temperatura ○ električni tok ○ prostornina ○ ploščina/površina
- tlak ○ hitrost ○ električna prevodnost

KROŽENJE SNOVI IN PRETVORBE ENERGIJE

CILJI

Dijak:

O: na primeru prehranjevalne verige in spleta nadgradi poznavanje kroženja snovi in pretvorbe energije v izbranem ekosistemu;

O: ob primerih spozna vrste energije in pretvarjanje iz ene oblike v drugo ter pri opisovanju uporablja strokovni jezik.

SC (1.1.2.1 | 1.1.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» opiše, kaj velja za stabilen ekosistem;

» sestavi primer avtentične prehranjevalne verige oz. spleta v bližnjem ekosistemu in ob njem opiše kroženje snovi in pretok energije;

» na primerih iz življenja ali poklica opiše vrste energije in pretvorbe ter uporablja ustrezno strokovno terminologijo; **SC** (1.1.2.2)

» na primeru pojasni energijski zakon;

» v primerih iz življenja in poklica ustrezno uporablja pojma toplota in temperatura.

TERMINI

- prehranjevalna veriga ◦ prehranjevalni splet ◦ proizvajalci ◦ potrošniki ◦ razkrojevalci
- kinetična energija ◦ potencialna energija ◦ prožnostna energija ◦ električna energija
- notranja energija ◦ toplota ◦ temperatura ◦ energijski zakon

ZA OBSTOJ ŽIVLJENJA IN POGON STROJEV TER NAPRAV JE NUJNO POTREBNA ENERGIJA

CILJI

Dijak:

O: v različnih virih poišče prispevke o sončni energiji kot glavnem viru energije na Zemlji, ki se pretvarja v druge oblike energije;

I: razišče različne vire, ki jih elektrarne uporabljajo za pridobivanje električne energije;

I: s pomočjo različnih virov in literature ugotavlja vpliv elektrarn na okolje;

SC (2.2.2.1)

O: ob primerih iz poklica in z eksperimenti spoznava vrste sil (sile ob dotiku in sile na daljavo) ter prepozna učinke sil na telesa;

O: primerja električne naprave med seboj in opredeli pojem električnega dela ter usvojeno znanje uporablja v vsakdanjem življenju in poklicu.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» **pojasni, da je fotosinteza ključni proces, ki je omogočil, da je v biomasi in fosilnih gorivih shranjena sončna energija;**

» *našteje vire, ki jih elektrarne uporabljajo za pridobivanje električne energije;*

» *uporabi spletne ali druge vire za opredelitev vplivov izbranih elektrarn na okolje (hidroelektrarna, sončna, vetrna, jedrska, termoelektrarna);* **SC** (2.2.1.2)

» **našteje vrste sil** in jih razvrsti glede na prijemališče;

» medsebojno delovanje teles opiše s silami in navede učinke njihovega delovanja;

» primerja električne naprave, ki jih uporabljamo v gospodinjstvu, šolski kuhinji in šolski delavnici, glede na prejeto električno delo in oceni s tem povezane stroške; **SC** (5.2.5.3)

» **predlaga rešitve za zmanjšanje stroškov električnega dela.** **SC** (2.3.1.2)

TERMINI

◦ fotosinteza ◦ fosilna goriva ◦ biomasa ◦ elektrarne ◦ vir energije ◦ sila ◦ električno delo

DELOVANJE ČLOVEŠKEGA ORGANIZMA IN OHRANJANJE ZDRAVJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijaki v okviru teme ponovijo in nadgradijo poznavanje osnovne zgradbe in osnovne funkcije organskih sistemov, ugotavljajo njihovo medsebojno povezanost ter razumevanje usklajenosti delovanja človeškega telesa. Na podlagi poznavanja osnovnih funkcij organskih sistemov razumejo, da organski sistemi delujejo povezano (npr. sodelujejo pri izmenjavi snovi z okoljem, sodelujejo pri zaščiti organizma pred povzročitelji bolezni ter zaznavanju dogajanja v okolici in telesu ter njegovem odzivu). Dijaki spoznajo pomen spolnega razmnoževanja pri človeku, ozaveščajo pomen telesne in osebne zrelosti za načrtovanje družine, spoznajo načine preventive pred spolno prenosljivimi okužbami ter ustrezne ukrepe pri pojavu bolezni. V skrbi za zdravje in dobro počutje nadgradijo pomen in vpliv posameznih hranilnih snovi na organizem in zdravje ter posledice pomanjkanja ali prekomernega vnosa hranilnih snovi v organizem. V okviru teme dijaki spoznajo tudi ustrezno ravnanje in ukrepanje v primeru nesreč, poškodb ali bolezenskih stanj (v življenju ali na delovnem mestu) ter se zavedajo pomena odgovornosti za lastno zdravje in zdravje drugih.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Organske sisteme pri človeku obravnavamo čim bolj povezano. Izogibamo se podrobni obravnavi zgradbe posameznih organov in učenju podatkov na pamet. S pomočjo preprostih modelov/simulacij in animacij ter slikovnih gradiv naj dijaki opazujejo zgradbo posameznih delov telesa ter jih povezujejo s funkcijo posameznega organa oz. organskega sistema. S tem jim omogočimo lažje razumevanje povezanosti organskih sistemov med seboj oz. razumevanja, da telo deluje kot usklajena celota.

ČLOVEŠKO TELO DELUJE USKLAJENO

CILJI

Dijak:

- : nadgradi poznavanje organskih sistemov in ključnih organov ter njihovo osnovno funkcijo;
- : nadgradi razumevanje delovanja človeškega telesa kot usklajene celote;
- : razvija razumevanje, da je treba zagotoviti ustrezne materialne in socialne možnosti za odgovorno starševstvo ter pomen telesne in osebnostne zrelosti pri načrtovanju družine;
- SC (3.1.5.1)
- : krepi zavest o preventivi pred spolno prenosljivimi okužbami in spoznava ukrepe za preprečevanje in zdravljenje bolezni.
- SC (3.2.4.1 | 3.2.4.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » ob prikazih, modelih ali lastnem telesu predstavi osnovno zgradbo in funkcijo izbranega organskega sistema;
- » našteje organske sisteme, ki sodelujejo pri izmenjavi snovi med organizmom in okoljem, opiše potek ter pomen izmenjave;
- » našteje organske sisteme, ki sodelujejo pri zaščiti organizma pred povzročitelji bolezni, in opiše, kako delujejo;
- » našteje organske sisteme, ki sodelujejo pri zaznavanju dogajanja v okolici in telesu ter pri odzivanju organizma;
- » pojasni, da se pri človeku s spolnim razmnoževanjem dedne informacije prenašajo na potomstvo;
- » opiše zgradbo in delovanje spolnih organov;
- » razloži vlogo menstrualnega cikla in **zna opisati, kdaj pride do oploditve in kako;**
- » opiše potek nosečnosti, se zaveda pomena spremembe življenjskega sloga v nosečnosti in pomena odgovornega starševstva;
- » predlaga načine za preprečevanje nezaželene nosečnosti; SC (3.2.4.1) SC (3.2.4.2)
- » našteje najpogostejše spolno prenosljive okužbe in ukrepe za njihovo preprečevanje. SC (3.2.4.1) SC (3.2.4.2)

TERMINI

○ dihala ○ pljuča ○ obtočila ○ srce ○ žile ○ krvni obtok ○ prebavila ○ celično dihanje
 ○ koža ○ imunski sistem ○ živčevje ○ možgani ○ živec ○ mišično-gibalni sistem ○ hormonski sistem ○ menstrualni cikel ○ nosečnost

SKRB ZA ZDRAVJE IN DOBRO POČUTJE, TUDI NA DELOVNEM MESTU OZ. V POKLICU

CILJI

Dijak:

○: ugotavlja pomen in vpliv posameznih hranil na organizem in zdravje;

SC (3.2.2.1)

○: na primerih spozna pogoste vrste nesreč, poškodb in bolezenskih stanj v vsakdanjem življenju in poklicu ter se uči ustreznega ukrepanja in nudenja prve pomoči;

SC (3.2.4.2 | 3.3.5.1 | 3.3.5.2)

○: spozna primere bolezni pri človeku, ki jih povzročajo bakterije, glive, virusi, zunanji in notranji zajedavci, in ukrepe za preprečevanje okužb in prenosov ter se izraža v različnih besedilnih vrstah;

SC (3.2.4.1 | 3.3.5.3 | 1.1.1.1)

○: razvija odgovornost za ohranjanje lastnega zdravja in zdravja drugih (zdravo okolje, prehrana, telesne in socialne dejavnosti, izobraževanje, zasvojenost).

SC (3.2.5.1 | 4.4.3.1 | 3.2.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » našteje hranila ter pojasni njihov pomen za organizem,
- » razvrsti živila glede na prevladujočo vsebnost posameznih hranil (beljakovine, maščobe, ogljikovi hidrati),
- » iz označb (deklaracij) na živilih razbere vsebnost posameznih hranil in aditivov ter oceni primernost živila za pogosto uporabo v prehrani (vpliv na zdravje, ekonomski vidik, obremenjevanje okolja),
- » opiše nekaj posledic pomanjkanja ali prekomernega vnosa hranil v organizem,
- » ve, da iz hrane, ki jo prebavimo in presnovimo, dobimo energijo za osnovne življenjske procese, izgrajujemo sebi lastne snovi in tvorimo rezervne snovi,
- » ob prikazani situaciji prepozna dejavnike tveganja na delovnem mestu, v okolju ali vsakdanjem življenju, ki lahko negativno vplivajo na ohranjanje zdravja, in opiše, kako ustrezno ravnati,
- » na izbranem primeru nesreče, poškodbe ali bolezni iz življenja ali poklica opiše kako ravnati oz. nuditi prvo pomoč,

- » na izbranem primeru iz življenja ali poklica opiše načine prenosa okužbe in predlaga preventivne ukrepe za zaščito pred okužbo,
- » opiše vzroke in osnovne znake najpogostejših bolezni in drugih motenj (npr. odvisnosti) sodobnega časa ter predlaga možne rešitve za izboljšanje stanja. SC (3.2.5.1) SC (4.4.3.1)

TERMINI

- beljakovine ◦ maščobe ◦ ogljikovi hidrati ◦ aditiv ◦ prva pomoč ◦ hranilo ◦ vitamini
- minerali ◦ prehransko dopolnilo

ČLOVEK S SVOJIM DELOVANJEM VPLIVA NA EKOSISTEME

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru te teme dijaki spoznavajo vpliv in posledice različnih dejavnosti človeka na okolje. Sestavljena je iz dveh skupin ciljev. Namen te teme je, da dijaki razumejo, da se z večanjem človeške populacije in njeno razvitostjo potreba po energiji in snoveh iz okolja povečuje, kar vpliva na degradacijo okolja. Zavedanje o pomenu trajnostne rabe naravnih virov je ključnega pomena, če hočemo ohraniti vire tudi za prihodnje generacije. Biotska pestrost ekosistemov je ključna za ohranjanje stabilnosti ekosistema, zato je skrb za njeno ohranjanje ključnega pomena. Ob avtentičnih in njim znanih primerih dijaki spoznavajo okoljske probleme ter posledice vnosa različnih snovi v okolje, ki imajo vpliv tudi na organizme in njihovo življenje.

ČLOVEŠTVO ZA ŽIVLJENJE POTREBUJE VEDNO VEČ ENERGIJE IN VIROV, KAR VPLIVA NA DEGRADACIJO OKOLJA

CILJI

Dijak:

○: razume, da se z večanjem človeške populacije in njeno razvitostjo potreba po energiji in snoveh iz okolja povečuje, kar vpliva na degradacijo okolja;

SC (2.1.3.1 | 2.3.2.1 | 1.2.5.1)

○: nadgradi poznavanje vzrokov za podnebne spremembe ter raziskuje možnosti zmanjševanja vplivov človeka na okolje in načine prilagajanja družbe na spremembe v okolju;

SC (2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 5.1.2.2 | 5.1.1.1)

○: spozna načine ohranjanja ekosistemov oz. njihove vrstne pestrosti.

SC (2.3.1.1 | 2.3.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » v bližnjem okolju prepozna posledice človekovih posegov v ekosisteme in njihovo biodiverziteto (izguba ali degradacija ekosistema, invazivne vrste, netrajnostna raba virov, onesnaževanje in podnebne spremembe); (2.1.3.1)
- » opiše pomen ohranjanja ekosistemov in zavedanje podkrepi s konkretnimi primeri;
- » našteje nekaj primerov degradacije okolja;
- » predlaga rešitve za trajnostno reševanje aktualnih okoljskih problemov v Sloveniji ali za trajnostno rabo izbranega ekosistema oz. trajnostno delovanje na področju bodočega poklica; (5.1.2.2) (2.3.1.2)
- » navede nekaj posledic podnebnih sprememb za človeka in druge organizme ter predlaga možnosti za zmanjševanje vpliva človeka in načine prilagajanja nanje; (2.3.1.2)
- » v domačem okolju prepozna oz. se aktivno vključuje v varovanje narave in biodiverzitete na lokalni in državni ravni. (2.4.3.1) (1.2.4.1)

TERMINI

◦ ekosistem ◦ degradacija ◦ podnebne spremembe ◦ invazivne vrste ◦ netrajnostna raba virov ◦ onesnaževanje ◦ biotska pestrost ◦ varovanje narave

SNОВI V OKOLJU VPLIVAJO NA ORGANIZME IN NJIHOVO ŽIVLJENJE

CILJI

Dijak:

🔵: ugotavlja, kako različne dejavnosti človeka vplivajo na kakovost zraka, vode in tal;

🔴SC (2.2.1.2)

🔵: proučuje lastnosti in uporabo polimernih materialov v življenju in poklicu ter ugotavlja posledice njihove uporabe na zdravje, okolje in druge organizme;

🔴SC (2.2.1.1)

🟡: *spoznava kisline in baze, s katerimi se srečuje v življenju in poklicu ter upošteva varnostne ukrepe za varno rokovanje z njimi in ustrezno odstranjevanje.*

🔴SC (3.2.4.2 | 3.2.4.1 | 2.1.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» v bližnji okolici prepozna dejavnosti, ki vplivajo na kakovost okoliškega zraka, vode in tal;

» za izbrane polimere (umetne in naravne) opiše njihovo uporabo in vpliv na okolje;

» na izdelkih prepozna oznako za recikliranje in predlaga ustrezen način ravnanja z njimi po uporabi; 🔴SC (2.3.1.2)

» primerja nekaj prednosti in slabosti različnih načinov ravnanja z odpadno embalažo;

» *pH lestvico uporabi kot merilo za kislost/bazičnost/nevtralnost vodnih raztopin;*

» *navede nekaj primerov kislin in baz, s katerimi se srečuje v poklicu;*

» *opiše načine varnega in odgovornega ravnanja/rokovanja s kislimi in bazičnimi snovmi v življenju in poklicu, v skrbi za zdravje in okolje.* 🔴SC (2.1.3.1) 🔴SC (3.2.4.2)

TERMINI

- onesnaževanje ◦ recikliranje ◦ polimeri ◦ pH lestvica ◦ kisline ◦ baze ◦ toplogredni plini
- alternativni viri energije ◦ fosilna goriva ◦ ozon ◦ kisli dež

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

OPREDELITEV PREDMETA

Ažman, T. idr. (2014). *Učenje učenja: Primeri metod za učitelje in šole*. Šola za ravnatelje. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/5jdkvrt>

Bačnik, A. idr. (2022). *Naravoslovna pismenost. Opredelitev gradnikov in podgradnikov*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qnj9stv>

Bačnik, A. idr. (2016). *Izobraževalni lističi Scientix NA-MA*. Zavod RS za šolstvo. [Scientix-nama-listici.pdf](#)

Bačnik, A. idr. (2017). *Izobraževalni lističi Scientix NA-MA 2*. Zavod RS za šolstvo. [Scientix-NA-MA-2.pdf](#)

Bačnik, A., Slavič Kumer, S., idr. (2022). *Razvijamo naravoslovno pismenost. Opredelitev naravoslovne pismenosti s primeri dejavnosti*. [Naravoslovna_pismenost_prirocnik.pdf](#)

Bevek, P. idr. (2022). Reševanje avtentičnih problemov na STEM-področju. V B. Moravec in S. S. Kumer (ur.), *Vrednotenje prečnih veščin z digitalnimi orodji na STEM-področju. Gradivo projekta ATS STEM*. [Resevanje_avtenticnih_problemov_STEM.pdf](#)

Barsotti, V. idr. (2022). *Okvir digitalnih kompetenc za državljane. Z novimi primeri rabe znanja, spretnosti in stališč*. Zavod RS za šolstvo. [DigComp 2.2 – The Digital Competence Framework for Citizens](#)

Bizjak, C. (2017). Odnos do učenja (naravoslovja). *Vzgoja in izobraževanje* 48(4), 3–8.

Brodnik, V. (2014). Pouk zgodovine o vojnah skozi oči otrok in mladostnikov. *Zgodovina v šoli* 23(1-2), 23–45. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/4paxi9>

Brodnik, V. idr. (2018). *Spodbujanje razvoja veščin dela z viri s formativnim spremljanjem. Projekt ATS2020*. [VescineDelazViri.pdf](#)

Cvetko, S. (2023). *Geografska bralna značka* [Magistrsko delo]. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/rb8uxij>

Devetak, I. (2012). *Zagotavljanje kakovostnega znanja naravoslovja s pomočjo submikroreprezentacij*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

- Devetak, I. (ur.). (2007). *Elementi vizualizacije pri pouku naravoslovja*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Ferk Savec, V. (2017). Naravoslovno izobraževanje – zakaj in kako? *Vzgoja in izobraževanje* 48(4), 14–17.
- Hojs, A., Pohar, M., Perčič, S. (2018). Podnebne spremembe in zdravje. V M. Vrdelja, N. Kovač, V. Lampič, *Podnebje, okolje in alergije*. NIJZ, <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/xkq0djw>
- Holcar Brunauer, A. idr. (2017). *Formativno spremljanje v podporo vsakemu učencu*, 2. zvezek. Zbirka Vključujoča šola. Priročnik za učitelje in druge strokovne delavce. Zavod RS za šolstvo.
- Kompare, A. in Rupnik Vec, T. (2016). *Kako spodbujati razvoj mišljenja. Od temeljnih miselnih procesov do argumentiranja*. Zavod RS za šolstvo.
- Katalog znanja Družboslovje in naravoslovje. (2007). Nižje poklicno izobraževanje.
- Kregar, S., Rojc, J., Rutar Ilc, Z., Sambolić Beganović, A. in Slivar, B. (2020). *ITS – priročnik za načrtovanje in izvedbo interdisciplinarnega tematskega sklopa*. Zavod RS za šolstvo. www.zrss.si/pdf/ITS_prirocnik.pdf
- Krnel, D. (2016). *Začetno naravoslovje KEMIJA*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Moravec, B. idr. (2014). *Posodobitev pouka v osnovnošolski praksi – Naravoslovje. Priročnik za učitelje*. Zavod RS za šolstvo. pos-pouka-os-naravoslovje.pdf
- Marentič Požarnik, B. in Plut Pregelj, L. (2009). *Moč učnega pogovora. Poti do znanja z razumevanjem*. DZS.
- Moravec, B. idr. (2022). Reševanje avtentičnih problemov in razvijanje prečnih veščin po konceptu projekta ATS STEM. V B. Moravec in S. S. Kumer (ur.), *Vrednotenje prečnih veščin z digitalnimi orodji na STEM-področju, Gradivo projekta ATS STEM*. Razvijanje_precnih_vescin_STEM.pdf
- Osamosvojitve Slovenije. (2008). Priročnik za učitelje. Zavod RS za šolstvo.
- OZN. (b. d.). *Cilji trajnostnega razvoja*. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/cezzq6s>
- Polšak, A. (2014). Vloga zemljevidov pri pouku geografije. V A. Žakelj (ur.), *Posodobitev kurikularnega procesa na osnovnih šolah in gimnazijah : sklop: posodobitev pouka na osnovnih šolah in gimnazijah : zbornik prispevkov zaključne konference in predstavitev predmetno razvojnih skupin, Ljubljana, 1. julij 2013*. 2. izd. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/21d4gyj>
- Rogič Ožek, S. idr. (2019). *Formativno spremljanje kot podpora učencem s posebnimi potrebami: priročnik za strokovne delavce*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3pxxc12>
- Rupnik Vec, T. in Kompare, A. (2006). *Kritično mišljenje v šoli*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3cjphsh>

- Rupnik Vec, T. (2011). *Izzivi poučevanja: spodbujanje razvoja kritičnega mišljenja*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/shvar6r>
- Rupnik Vec, T. (ur.) (2017). *Veščine kritičnega mišljenja. Primeri nalog za spodbujanje kritičnega mišljenja pri različnih predmetih v osnovni šoli*. Zavod RS za šolstvo. [vescine-kriticnega-misljenja-naloge.pdf](https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vescine-kriticnega-misljenja-naloge.pdf)
- Rupnik Vec, T., Mikeln, P., Gros, V., Drnovšek, M. (2018). *Spodbujanje razvoja veščin kritičnega mišljenja s formativnim spremljanjem. Mednarodni projekt Assessment of Transversal Skills – ATS2000*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vlr2ryq>
- Rutar Ilc, Z. (2019). *Vodenje razreda za dobro klimo in vključenost*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/j70ouu>
- Rutar Ilc, Z., Rogič Ožek, S., Gramc, J. (2017). *Socialno in čustveno opismenjevanje za boljšo vključenost*. Zavod RS za šolstvo. [Socialno in čustveno opismenjevanje za dobro vključenost – 4. zvezek – Zavod RS za šolstvo](https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/socialno-in-custveno-opismenjevanje-za-dobro-vkljucenost-4-zvezek-Zavod-RS-za-solstvo.pdf)
- Sentočnik, S. (2004). Zakaj potrebujemo opisne kriterije in kako jih pripravimo. *Preverjanje in ocenjevanje*, 1(01), 51–57; 1(2–3), 71–75.
- Sentočnik, S. (b. d.). *Terminologija na temo vrednotenja*. <https://tinyurl.com/3m7yje6d>
- Lipovšek Lenasi, I. (2011) *Bralna pismenosti in geografija*. [BP-ucni-jezik-clanek-LipovsekLenasi.pdf](https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/BP-ucni-jezik-clanek-LipovsekLenasi.pdf)
- Skvarč, M. idr. (2018). *Spodbujanje razvoja veščin znanstvenega raziskovanja s formativnim spremljanjem. Gradivo projekta ATS 2020*. Zavod RS za šolstvo. [VescineZnanstvenegaRaziskovanja.pdf](https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/VescineZnanstvenegaRaziskovanja.pdf) (DL, str. 47).
- Suban, M. idr. (2022). *Razvijanje prečnih veščin na STEM-področju s formativnim spremljanjem in digitalno tehnologijo. Priročnik za učitelje*. V B. Moravec in S. S. Kumer (ur.), *Vrednotenje prečnih veščin z digitalnimi orodji na STEM-področju, Gradivo projekta ATS STEM*. [Razvijanje-precnih-vescin-STEM-formativno-spremljanje.pdf](https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/Razvijanje-precnih-vescin-STEM-formativno-spremljanje.pdf)
- STAT. (b. d.). *Kazalniki ciljev trajnostnega razvoja*. <https://www.stat.si/Pages/cilji>
- Štraser, N. in Bevc, V. (2018). *Spodbujanje razvoja veščin sodelovanja in komuniciranja s formativnim spremljanjem*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/er83s5h>
- Tacol, A., Lekić, K., Konec Juričič, N., Sedlar Kobe, N., in Roškar, S. (2019). *Zorenje skozi To sem jaz: razvijanje socialnih in čustvenih veščin ter samopodobe: priročnik za preventivno delo z mladostniki* (Prenovljena druga izd. priročnika 10 korakov do boljše samopodobe). Nacionalni inštitut za javno zdravje. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/yfn032w>
- Uporaba zemljevidov pri pouku geografije in zgodovine v OŠ [Magistrsko delo]. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/a19bpji>

RAZNOLIKOST POKRAJIN IN SLOVENIJE

SPOZNAVANJE POKRAJINE

Natek, K., Ogrin, D., Potočnik Slavič, I. (ur.). (2014). *Atlas Slovenije za osnovne in srednje šole*. Mladinska knjiga.

Geografska bralna značka: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/i0pqe4l>

Na RTV SLO je prost dostop do domačih izobraževalnih in dokumentarnih filmov, npr: [Krajinski park Pivška presihajoča jezera \(rtvslo.si\)](https://www.rtvlo.si/krajinski-park-pivska-presihajoca-jezera)

Ogrin, D. (ur.). (2023). *Uvod v študij geografije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Ogrin, D., Plut, D. (2009/2012). *Aplikativna fizična geografija Slovenije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Potočnik Slavič, I. (2019). Staranje na podeželju: dejstva, pričakovanja in prostorske razsežnosti. V J. Nared, K. Polajnar Horvat, N. Razpotnik Visković, N. (ur.), *Demografske spremembe in regionalni razvoj*.

Prosto dostopni tuji dokumentarni filmi: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/15qsbvu>

Rebernik, D. (2019). *Geografija naselij*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Rebernik, D. (2022). *Osnove fizične geografije Evrope*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Resnik Planinc, T., Ilc Kluhn, M. (2024). *Sodobni izzivi didaktike geografije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

[Slovinci po svetu – slovinci.si](https://www.slovinci.si)

Spletna stran Radia Val 202 (Globalna vas): <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/if9manb>

Stepišnik, U. (2024). *Geomorfologija krasa Slovenije*. Univerza v Ljubljani.

Zupančič, J. (2022). *Slovenske manjšine v sosednjih državah*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Različni prosto dostopni digitalni zemljevidi: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/bd8rspr>

SLOVENIJA IN NJEN POLOŽAJ V EVROPSKI UNIJI

Raziskovanje migracij s pomočjo življenjskih zgodb: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7sn66n0>

Značilnosti povratnih selitev slovenske diaspore: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/y2go9u3>

Vključenost tematik slovenskega izseljenstva v pouk geografije:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/4juf9y3>

Teoretična in terminološka izhodišča izseljenstva:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nzw1so7>

Spletna stran, namenjena slovenskim izseljencem in slovenskim skupnostim v sosednjim državam: <https://slovenci.si/>

IZZIVI SODOBNEGA SVETA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ

SODOBNI GEOGRAFSKI IZZIVI

[*Aktivnosti VIZ_Podnebni cilji in vsebine v VIZ.pdf \(zrss.si\)*](#)

Natek, K., Ogrin, D., Potočnik Slavič, I. (ur.). (2014). *Atlas Slovenije za osnovne in srednje šole*. Mladinska knjiga.

[*BEAT_Zelena_EU-1.pdf \(zrss.si\)*](#)

[*Celostni program VITR.pdf \(zrss.si\)*](#)

Geografska bralna značka: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/i0pqe4l>

Literatura nevladnih organizacij, v katerih potekajo različne delavnice, npr. Svet med vrsticami – priročnik za učitelje, ki ji zanima globalno učenje. Humanitas.

Na RTV SLO je tudi veliko domačih izobraževalnih in dokumentarnih filmov, npr. [*Krajinski park Pivška presihajoča jezera \(rtvslo.si\)*](#)

Najpogostejše naravne nesreče v Sloveniji: <https://giam.zrc-sazu.si/sl/onn-najpogostejse>

Napotki prebivalcem ob naravnih nesrečah: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/l06o0q8>

Ogrin, D. (ur.). (2023). *Uvod v študij geografije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Ogrin, D., Plut, D. (2009/2012). *Aplikativna fizična geografija Slovenije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

[*Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju – Zavod RS za šolstvo \(zrss.si\)*](#)

Potočnik Slavič, I. (2019). Staranje na podeželju: dejstva, pričakovanja in prostorske razsežnosti. V J. Nared, K. Polajnar Horvat, N. Razpotnik Visković, N. (ur.), *Demografske spremembe in regionalni razvoj*.

Poučevanje migracij s pomočjo igrifikacije: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/kxoixkw>

Prosto dostopni tuji dokumentarni filmi: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/15qsbvu>

Raziskovanje migracij s pomočjo življenjskih zgodb: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7sn66n0>

Rebernik, D. (2019). *Geografija naselij*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Rebernik, D. (2022). *Osnove fizične geografije Evrope*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Resnik Planinc, T., Ilc Kluhn, M. (2024). *Sodobni izzivi didaktike geografije*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

[*Slovenci po svetu – slovenci.si*](#)

Spletna stran oz. aplikacija Geografski atlas naravnih nesreč v Sloveniji

Spletna stran Radia Val 202 (Globalna vas): <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/lf9manb>

Spletna stran, namenjena slovenskim izseljencem in slovenskim skupnostim v sosednih državah: <https://slovinci.si/>

Stepišnik, U. (2024). *Geomorfologija krasa Slovenije*. Univerza v Ljubljani.

Teoretična in terminološka izhodišča izseljenstva: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nzw1so7>

Video Živeti s poplavami: [Živeti s poplavami – YouTube](#)

Vključenost tematik slovenskega izseljenstva v pouk geografije

Značilnosti povratnih selitev slovenske diaspore: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/y2go9u3>

DEGRADACIJA PROSTORA IN OKOLJA TER TRAJNOSTNI RAZVOJ

Konceptualizacija vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj z umestitvijo tematike podnebnih sprememb: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/r4icb12>

Celostni program ozaveščanja ter vzgoje in izobraževanja o podnebnih spremembah v kontekstu VITR za vrtce, osnovne šole in gimnazije: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/0x9p14v>

Trajnostna mobilnost v procesu izobraževanja: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mzjzxum>

Trajnostna mobilnost, priročnik za osnovno šolo: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxul7ai>

Trajnostna mobilnost, priročnik za srednje šole: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wxrq929>

Spletna stran Slovenske platforme za trajnostno mobilnost: <https://www.sptm.si/>

Strategije in načrti v zvezi s trajnostno mobilnostjo: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/rs2vu2d>

Funkcionalno degradirana območja: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/8515cx6>

Spoznavanje degradiranih območij v lokalnem okolju s pomočjo terenskega dela: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/lojhf38>

Slovenska fundacija za trajnostni razvoj: <https://www.umanotera.org/>

Agenda 2030: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ew6pb1c>

Napotki prebivalcem ob naravnih nesrečah: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/l06o0q8>

Video Živeti s poplavami: [Živeti s poplavami – YouTube](#)

Spletna stran oz. aplikacija Geografski atlas naravnih nesreč v Sloveniji

Zorn, M., Komac, B., Ciglič, R., Tičar, J. (ur.). (2017). *Trajnostni razvoj mest in naravne nesreče. Naravne nesreče 4*. ZRC SAZU. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/gj8d0r3>

Zupančič, J. (2022). *Slovenske manjšine v sosednih državah*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

GEOGRAFSKO RAZISKOVANJE

BRANJE ZEMLJEVIDOV IN GEOGRAFSKO RAZISKOVANJE

Terensko delo pri pouku geografije: https://lifedu.upol.cz/IO/IO2_final_SLO.pdf

Terensko delo pri pouku geografije – primer iz prakse: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/e0dlq4f>

Priprava in izvedba terenskih vaj v Iški vasi: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/uuejds8>

Repe, B., Perica, D. (2022). *Terensko proučevanje prsti*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

OD ZGODBE K ZGODOVINI

OD ZGODBE K ZGODOVINI

Maver, A., Smole, T., Kavka, N. (2004). *Zgodovinski atlas*. Mladinska knjiga.

Holz, E. (1994). *Razvoj cestnega omrežja na Slovenskem ob koncu 18. in v 19. stoletju*. Mladinska knjiga.

Kresal, F. (1998). *Zgodovina socialne in gospodarske politike v Sloveniji od liberalizma do druge svetovne vojne*. Cankarjeva založba.

Mohorič, I. (1968). *Zgodovina železnic na Slovenskem*. Slovenska matica.

Razpotnik, J. M. (2024). *Šolski zgodovinski atlas*. Modrijan.

Maček, J. (1995). *Uvajanje dosežkov agrarno-tehničnega prevrata v slovensko kmetijstvo v obdobju 1848–1941*. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta.

Borak, N. in Lazarevič, Ž. (ur.). (1996). *Prevrti in slovensko gospodarstvo v XX. stoletju: 1918–1945–1991*. Cankarjeva založba.

Krašovec, T. (1998). *Pogled v zgodovino slovenskega podjetništva*. Razum.

Lazarevič, Ž. (1994). *Kmečki dolgovi na Slovenskem. Socialno-ekonomski vidiki zadolženosti slovenskih kmetov 1848–1948*. Znanstveno in publicistično središče.

Paul Ricoeur – *Time and Narrative*. [Ricoeur raziskuje povezavo med časom in narativom ter kako zgodovinske pripovedi oblikujejo naše razumevanje zgodovinskih informacij](#)³.

Vilma Brodnik – Spodbujanje kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri. [Ta članek obravnava metode in modele za spodbujanje kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri, kar je ključno za pravilno vrednotenje zgodovinskih informacij](#)¹.

Reinhart Koselleck – *Futures Past: On the Semantics of Historical Time*. [Koselleck raziskuje, kako zgodovinski dogodki in procesi vplivajo na naše razumevanje časa in kako to vpliva na kritično vrednotenje zgodovinskih virov](#)².

SLOVENCİ IN SVET DO 20. STOLETJA

SLOVENCİ IN SVET DO 20. STOLETJA

Gabrič, A. (ur.). (2019). *Slovenski prelom 1918*. Slovenska matica.

Maver, A, Smole, T., Kavka N. (2024). *Zgodovinski atlas*. Mladinska knjiga.

Rahten, A. (2016). *Od Majniške deklaracije do habsburške detronizacije*. Celjska Mohorjeva družba.

Gestrin, F. in Melik, V. (1966). *Slovenska zgodovina od konca osemnajstega stoletja do 1918*. Državna založba Slovenije.

Janez Cvirn, *Trdnjavski trikotnik. Politična orientacija Nemcev na Spodnjem Štajerskem (1861–1914)*.

Razpotnik, J. M. (2024). *Šolski zgodovinski atlas*. Modrijan.

Vodušek - Starič, J. (1985). Program Zedinjene Slovenije in leto 1848. *Prispevski za novejšo zgodovino*, 25(1/2), 3–30.

Borak, N., Fischer, J., Perovšek, J., Lazarevič Ž., Dolenc, E., Godeša, B., Gabrič, A., Čepič, Z., Kandus, N., Zemljich, N., Rihtaršič, M. (2005). *Slovenska novejša zgodovina, 1. in 2. del, 1848–1992*. Mladinska knjiga.

Vodopivec, P. (2006). *Od Pohlínove slovnice do samostojne države*. Modrijan.

Svoljšak, P. in Antoličič, G. (2018). *Leta strahote. Slovenci in prva svetovna vojna*. Mladinska knjiga.

Simič, M. (1996). *Po sledih soške fronte*. Mladinska knjiga.

Granda, S. (1995). *Dolenjska v revolucionarnem letu 1848/49*. Dolenjska založba.

Tabori na Slovenskem, *Zgodovina v šoli*, 2018.

Melik, V. (2002). *Slovenci 1848–1918. Razprave in članki*. Litera.

SLOVENCİ IN SVET V 20. STOLETJU

SLOVENCİ IN SVET V 20. STOLETJU

Gabrič, A. (2002). Slovenska kulturnopolitična razhajanja med kulturno ustvarjalnostjo in politično akcijo 1980–1987. *Zgodovinski časopis*, 56(1/2), 199–221.

Rahten, A. (2020). *Po razpadu skupne države. Slovensko-avstrijska razhajanja od mariborskega prevrata do koroškega plebiscita*. Mohorjeva družba.

Klabjan, B. in Bajc, G. (2021). *Ogenj, ki je zajel Evropo*. Cankarjeva založba.

- Repe, B. in Kerec, D. (2017). *Slovenija moja dežela. Družbena revolucija v osemdesetih letih*. Cankarjeva založba.
- Repe, B. (2015). *S puško in knjigo. Narodnoosvobodilni boj na slovenskega naroda 1941–1945*, Cankarjeva založba.
- Enciklopedija druge svetovne vojne 1939–1945. (1982). Mladinska knjiga.
- Arendt, H. (2003). *Izvori totalitarizma*. Študentska založba.
- <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7em6rae>
- <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/czw8dti>
- <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/c1c4i1b>
- Kershaw, I. (2012). *Hitler*. Cankarjeva založba.
- Pirjevec, J. (1987). *Tito, Stalin in zahod*. Delavska enotnost.
- Lowe, K. (2018). *Strah in svoboda. Kako nas je spremenila druga svetovna vojna*. Modrijan.
- Lowe, L. (2014). *Podivjana celina. Evropa po drugi svetovni vojni*. Modrijan.
- Blinkhorn, M. (1966). *Mussolini in fašizem*.
- Maver, A, Smole, T., Kavka N. (2024). *Zgodovinski atlas*. Mladinska knjiga.
- Melik, V. (2002). *Slovenci 1848–1918. Razprave in članki*. Litera.
- Razpotnik, J. M. (2024). *Šolski zgodovinski atlas*. Modrijan.
- Muževič, B. (2021). *Z dežja pod kap. Ljubljana–Beograd–Ljubljana 1985–1990*. Sophia.
- Borak, N., Fischer, J., Perovšek, J., Lazarevič Ž., Dolenc, E., Godeša, B., Gabrič, A., Čepič, Z., Kandus, N., Zemljič, N., Rihtaršič, M. (2005). *Slovenska novejša zgodovina, 1. in 2. del, 1848–1992*. Mladinska knjiga.
- Steiner, M. (2015). *Vojak z zlatimi gumbi*. ZRC SAZU.
- Judt, T. (2007). *Povojna Evropa 1945–2005*. Mladinska knjiga.
- [Trije slovenski plebisciti – razgledan.si](https://trije.slovenski-plebisciti-razgledan.si)
- Rapoša, K. (ur.). (1981). *Stoletje svetovnih vojn*. Cankarjeva založba.
- Meier, V. (1996). *Zakaj je razpadla Jugoslavija*. Znanstveno in publicistično središče.
- Vodopivec, P. (2007) *Od Pohlinove slovnice do samostojne države*. Modrijan.

SLOVENIJA – SAMOSTOJNA DRŽAVA

SLOVENIJA – SAMOSTOJNA DRŽAVA

Borak, N., Fischer, J., Perovšek, J., Lazarevič Ž., Dolenc, E., Godeša, B., Gabrič, A., Čepič, Z., Kandus, N., Zemljič, N., Rihtaršič, M. (2005). *Slovenska novejša zgodovina, 1. in 2. del, 1848–1992*. Mladinska knjiga.

Gabrič, A. idr. (2008). *Osamosvojitve Slovenije. Priročnik za učitelje osnovnih in srednjih šol*. Zavod RS za šolstvo.

Valič Zver, A. (2013). *Demos, slovenska osamosvojitve in demokratizacija*. Študijski center za narodno spravo

Hribar, T. (1995). *Slovenci kot nacija: soočanja s sodobniki*. Enotnost.

Jambreč, P. (1992). *Ustavna demokracija*. Državna založba Slovenije.

Janša, J. (1992). *Premiki: nastajanje in obramba slovenske države*. Mladinska knjiga.

Judt, T. (2007). *Povojna Evropa 1945–2005*. Mladinska knjiga.

Ravbar, M. (2021). *Vojna za Slovenijo*.

Maver, A., Smole, T., Kavka, N. (2024). *Zgodovinski atlas*. Mladinska knjiga.

Razpotnik, J. M. (2024). *Šolski zgodovinski atlas*. Modrijan.

Osamosvojitve Slovenije. (2008). *Priročnik za učitelje*. Zavod RS za šolstvo.

Vodopivec, P. (2006). *Od Pohlinove slovnice do samostojne države*. Modrijan.

Repe, B. (2003). *Rdeča Slovenija. Tokovi in obrazi iz obdobja socializma*. Sophia.

Pesek, R. (2012). *Osamosvojitvena vlada. Kako so gradili državo*. Mohorjeva.

Spletni portal 30 let samostojnosti Slovenije: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/zgbhvt0>

Spletni portal Zbrali smo pogum: <http://www.zbralismopogum.si/>

ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI

SOCIALIZACIJA OD OTROŠTVA DO STAROSTI

Addams, J. (2002). *Democracy and Social Ethics*, University of Illinois Press.

Banjac, M., Šipuš, K., Tadič, D., Razpotnik, Š., Novak, M., Lajh, D. in Pušnik, T. (2022). *Izkustveno učenje: od teorije k praksi*. Zavod RS za šolstvo: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/pbw72cc>

Berger, P. L., in Luckmann, T. (1999). *Družbena konstrukcija realnosti*. Ljubljana: Studia humanitatis.

e-učbenik za sociologijo za srednje šole: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vb05wcr>

Kobal Grum, D., in Musek, J. (2009). *Psihologija osebnosti*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Kobolt, A. (2010). Izstopajoče vedenje, šola, družbeni kontekst. V Kobolt, A. (ur.). *Izstopajoče vedenje in pedagoški odzivi*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Kompare, A. in Rupnik Vec, T. (2016). *Kako spodbujati razvoj mišljenja. Od temeljnih miselnih procesov do argumentiranja*. Zavod RS za šolstvo.

Kuhar, M. (2011). *Socializacija in identiteta*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Marentič Požarnik, B. in Plut Pregelj, L. (2009). *Moč učnega pogovora. Poti do znanja z razumevanjem*. DZS.

Haralambos, M. in Holborn, M. (2005). *Sociologija – teme in pogledi*. DZS.

Rutar Ilc, Z., Rogič Ožek, S., Gramc, J. (2017). *Socialno in čustveno opismenjevanje za boljšo vključenost*. Zavod RS za šolstvo.

Tacol, A. (2011). *(Deset) 10 korakov do boljše samopodobe. Priročnik za učitelje za preventivno delo z razredom: delavnice za mladostnike*. Zavod za zdravstveno varstvo.

Tacol, A., Lekić, K., Konec Juričič, N., Sedlar Kobe, N., & Roškar, S. (2019). *Zorenje skozi To sem jaz: razvijanje socialnih in čustvenih veščin ter samopodobe: priročnik za preventivno delo z mladostniki* (prenovljena druga izd. priročnika 10 korakov do boljše samopodobe). Nacionalni inštitut za javno zdravje. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/yfn032w>

Ule, M. (2013). *Socialna psihologija: teorije, koncepti, raziskave*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

VLOGA DRUŽINE, MEDIJEV IN RELIGIJE

Berger, P. (1967). *The Sacred Canopy: Elements of a Sociological Theory of Religion*. – Knjiga ponuja vpogled v to, kako religija vpliva na družbene strukture in vsakdanje življenje.

Coontz, S. (2005). *Marriage, a History: How Love Conquered Marriage*. – Knjiga ponuja zgodovinski pregled družine in zakonskih zvez, kar omogoča razumevanje, kako se je vloga družine spreminjala skozi čas.

Durkheim, E. (1912). *The Elementary Forms of Religious Life*. – Klasično delo o religiji, ki razlaga, kako religiozne prakse krepijo kolektivno zavest in povezanost skupnosti.

Krek, J. (2005). *Skupnost in vzgoja*. Pedagoški inštitut.

Kuhar, M. (2011). *Družina in sodobnost*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Livingstone, S. (2009). *Children and the Internet: Great Expectations and Challenging Realities*. – Analiza vpliva medijev, predvsem interneta, na mlade, kar je izjemno pomembno za razumevanje njihove vloge v sodobni družbi.

McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory*. – Klasična teorija množičnih medijev, ki pojasnjuje, kako mediji oblikujejo naša prepričanja in vedenje.

Parsons, T. in Bales, R. F. (1955). *Family, Socialization and Interaction Process*. – Delo raziskuje funkcije družine in njen pomen pri socializaciji posameznika.

Petković, B. (2005). *Medijska pismenost*. Mirovni inštitut.

Štuhec, I. (2003). *Religija in etika*. Obzorja.

Tacol, T. (2004). *Družina in vzgoja*. Zavod za zdravstveno varstvo.

Trstenjak, A. (1996). *Človek in skupnost*. Slovenska matica.

Ule, M. (2008). *Socialna psihologija*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Vreg, F. (2004). *Mediji in družba*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene

POVEZANOST IN RAZLIČNOST PRI SOBIVANJU

DRUŽBENA STRATIFIKACIJA IN NEENAKOSTI V SODOBNIH DRUŽBAH

Spreizer, A. J. (2022). *Interkulturni dialog v Sloveniji*. Annales.

Kirn, A. (2020). *Družbena neenakost in socialna pravičnost*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Makarovič, M. (2019). *Socialna stratifikacija in mobilnost*. Fakulteta za uporabne družbene študije.

Komac, M. (2018). *Multikulturnost in sobivanje*. Inštitut za narodnostna vprašanja.

Korošec, V. (2021). *Neenakost v Sloveniji: Analiza in primerjava*. Inštitut za ekonomska raziskovanja.

Rener, T. (2020). *Kultura in družba: Perspektive sobivanja*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

KULTURA SOBIVANJA

Brodnik, V. idr. (2018). *Spodbujanje razvoja veščin dela z viri s formativnim spremljanjem. Projekt ATS2020*. <https://www.zrss.si/pdf/VescineDelazviri.Pdf>

Competences for democratic culture. Living together as equals in culturally diverse democratic societies. (2016). Council of Europe.

Gladek, N. A. (2015). *ABC prostovoljstva v šolah. Priročnik za mentorje in koordinatorje prostovoljcev v šolah*. Slovenska filantropija.

Spreizer, A. J. (2022). *Interkulturni dialog v Sloveniji*. Annales.

Komac, M. (2018). *Multikulturnost in sobivanje*. Inštitut za narodnostna vprašanja.

Pekljaj, C., Pečjak, S. (2015). *Medvrstniško nasilje v šoli*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Predlog programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja. (2018). <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/h7x1msd>

Pevec Semec, K., Kač, L., Šečerov, N., Cajhen, S., Lesničar, Lipavic Oštir, A., Strmčnik L. (2013). *Psihosocialni odnosi v šoli*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Rener, T. (2020). *Kultura in družba: Perspektive sobivanja*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Rutar Ilc, Z., Rogič Ožek, S., Gramc, J. (2017). *Socialno in čustveno opismenjevanje za boljšo vključenost*. Zavod RS za šolstvo.

Slavin, R. E. (2013). Sodelovalno učenje: kaj naredi skupinsko delo uspešno? V *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*, str. 147–159. Zavod RS za šolstvo.

Pečjak, S. (2014). Upoštevanje čustvenih vidikov za celovitejše omejevanje medvrstniškega nasilja v šoli. *Vzgoja in izobraževanje*. 46(3-4), 5–12.

Vključujoča šola: priročnik za učitelje in strokovne delavce. (2017). Zavod RS za šolstvo.

Vogrinič Čačinović, G. (2008). *Soustvarjanje v šoli. Učenje kot pogovor*. Zavod RS za šolstvo.

DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE

DRUŽBA IN DEMOKRATIČNO SODELOVANJE

Bevc, V., Štraser, N. (2018). *Spodbujanje razvoja veščin sodelovanja in komuniciranja s formativnim spremljanjem*. Mednarodni projekt Assessment of Transversal Skills – ATS2000. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/er83s5h>

Cunk, K. in Tratnik, V. (2015). *Aktivno vključevanje učencev. Priročnik za učitelje*. Kulturno izobraževalno društvo Pina.

Deutsch, T., Kolar, M. (2009). Interesne dejavnosti kot priložnost za odpiranje šol v okolje. V J. Hattie, *Visible Learning*. Routledge.

Državni zbor RS. (2024). *Peticije*. [PETICIJE \(dz-rs.si\)](https://peticije.dz-rs.si)

Haček, M. (2020). *Aktivno državljanstvo in demokratično sodelovanje*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Kompare, A., Rupnik Vec, T. (2016). *Kako spodbujati razvoj mišljenja? Od temeljnih miselnih procesov do argumentiranja*. Zavod RS za šolstvo.

Kustec, S. (2021). *Participacija in demokratične prakse*. Fakulteta za družbene vede.

Lukšič, I. (2019). *Demokracija in civilna družba*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Moravec, B., Slavič Kumer, S., Čampelj, B in Erčulj, J. (2022). *Reševanje avtentičnih problemov in razvijanje prečnih veščin po konceptu projekta ATS STEM. Priročnik za učitelje*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/l5yh311> (15. 9. 2022).

Pušnik, T. (2016). *Mobilna Evropska unija*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Rupnik Vec, T., Kompare, A. (2006). *Kritično mišljenje v šoli. Strategije poučevanja kritičnega mišljenja*. Zavod RS za šolstvo.

Rupnik Vec, T., Mikelc, P., Gros, V., Drnovšek, M. (2018). *Spodbujanje razvoja veščin kritičnega mišljenja s formativnim spremljanjem. Mednarodni projekt Assessment of Transversal Skills – ATS2000*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vlr2ryq>

SVET GRADIJO SNOVI

LASTNOSTI SNOVI

Bačnik, A. (2017). *Razlikujmo čiste snovi in zmesi. Scientix izobraževalni lističi*. Zbirka 2. Zavod RS za šolstvo. [Razlikujmo čiste snovi in zmesi](#)

Dodič Fikfak, M. idr. (2016). *Izbrane pomembnejše poklicne bolezni: ocenjevanje tveganja za nastanek poklicnih bolezni*. Zveza svobodnih sindikatov Slovenije. [Izbrane/pomembnejše poklicne bolezni](#)

Zavod RS za šolstvo, PS za biologijo, gospodinjstvo, kemijo in naravoslovje. (2021). *Kriteriji za vrednotenje eksperimentalnega/praktičnega in raziskovalnega dela*. Zavod RS za šolstvo.

VIRI SNOVI SO V OKOLJU

Moravec, B. (2017). *Kamnine in minerali – kakšne lastnosti skrivajo? Scientix izobraževalni lističi*. Zbirka 2. Zavod RS za šolstvo. [Kamnine in minerali – katere lastnosti skrivajo?](#)

OD CELICE DO ORGANIZMA

ORGANIZMI SO ZGRAJENI IZ ENE ALI VEČ CELIC, KI IZMENJUJEJO ENERGIJO IN SNOVI Z OKOLJEM

Moravec, B. (2016). *Mikroskopiranje – opazovanje očem skritega sveta. Izobraževalni lističi Scientix NA-MA, 1. serija*. Zavod RS za šolstvo. [Mikroskopiraj – opazuj očem skriti svet](#)

SPREMEMBE SNOVI SO DEL NAŠEGA VSAKDANA

Prevalšek, A. (2014). *Mikroorganizmi*. V B. Moravec (ur.), *Posodobitve pouka v OŠ praksi – naravoslovje*. Zavod RS za šolstvo. [pos-pouka-os-naravoslovje.pdf](#)

ORGANIZMI SO DEL EKOSISTEMA

VSI ORGANIZMI, KI ŽIVIJO NA DOLOČENEM OBMOČJU IN SE POVEZUJEJO Z NEŽIVIM OKOLJEM, TVORIJO EKOSISTEM

Torkar, G., idr. (2024). *Ljudje in narava. Gradivo projekta MUL+IPLIERS*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. [LJUDJE IN NARAVA](#)

DELOVANJE ČLOVEŠKEGA ORGANIZMA IN OHRANJANJE ZDRAVJA

SKRB ZA ZDRAVJE IN DOBRO POČUTJE, TUDI NA DELOVNEM MESTU OZ. V POKLICU

Označevanje živil ter zdravstvene in prehranske trditve:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qmlpasf>

Prehranska dopolnila: <https://www.gov.si teme/prehranska-dopolnila/>

Aditivi, encimi in arome ter ekstrakcijska topila: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/xtqz6e6>

PRILOGE

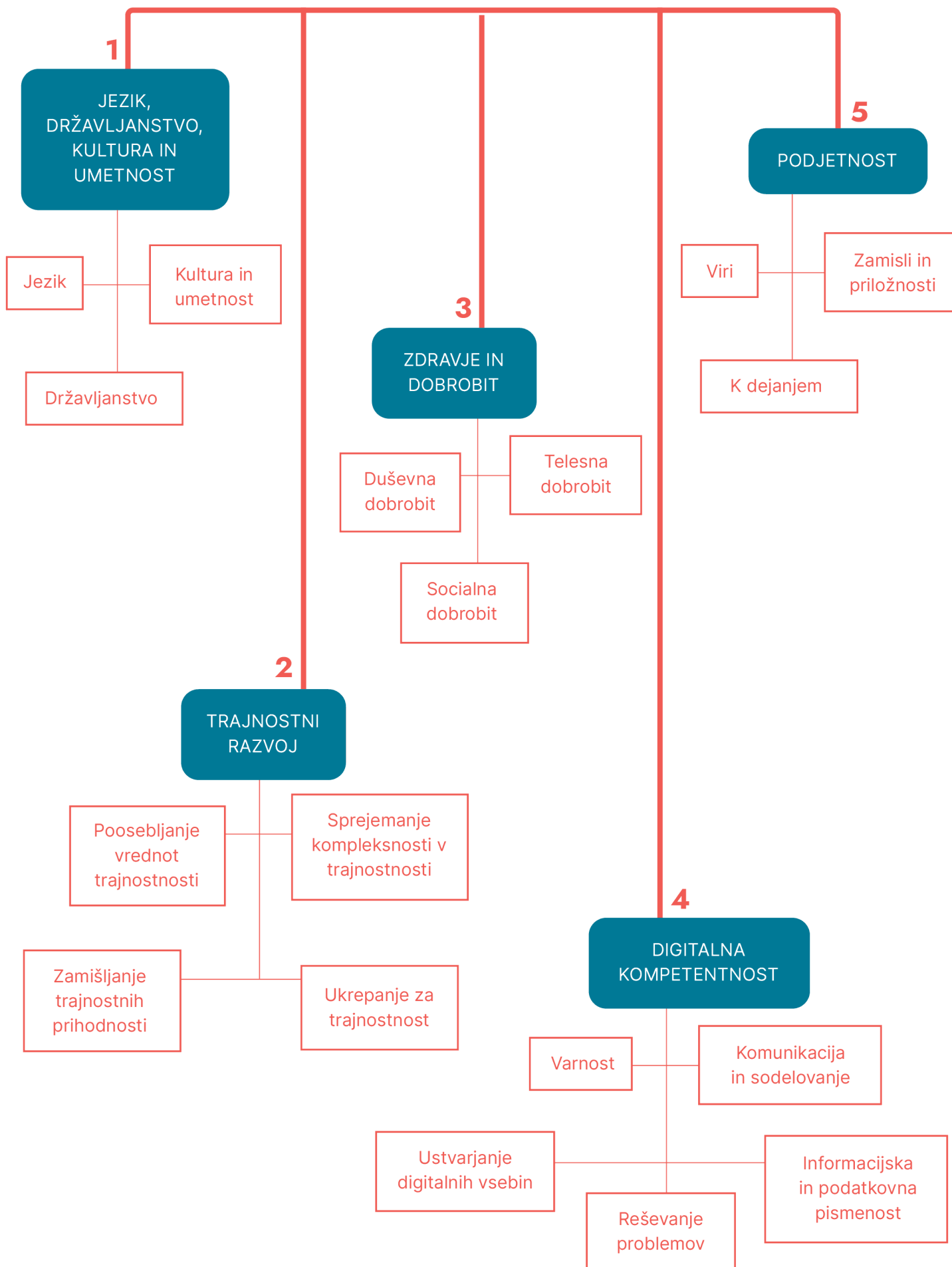
PRILOGE PO POGLAVJIH

SVET GRADIJO SNOVI

Priporočeni oz. možni načini izkazovanja znanja

» https://aplikacijaun.zrss.si/api/gradiva/TABELA_KRITERIJI_ZA_VREDNOTENJE_ED_RV.pdf

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državlansko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.